

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Державне банківництво в банківській системі України на прикладі АТ
«Ощадбанк»

Рівень вищої освіти бакалавр

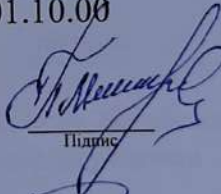
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

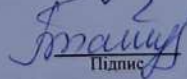
КВРФБС 021146.01.10.00

Виконала студентка IV курсу, група ФБС-21-1
Шифр

Підпис

Маріна ПОЛУПІАН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник старший викладач

Підпис

Тетяна ГОРДЕЄВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

Підпис

Олександр ПРАДИМЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської
справи, страхування та фондового ринку
Назва

Підпис

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

12.06 2025
Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Шифр і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Ніла Хрущ*

10 02

2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Полупан Маріни Олександрівни

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи: Державне банківництво в банківській системі України на прикладі АТ «Ощадбанк»

Керівник роботи Гордєєва Тетяна Анатоліївна, старший викладач
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 № 23 (додаток № 5)

2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність АТ «Ощадбанк»

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретико-організаційні засади державного банківництва в банківській системі України

2 Аналітико-практичні аспекти державного банківництва в банківській системі України

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Підходи до визначення сутності поняття «банківська система»

2. Структура банківської системи України через призму організаційно-правової форми господарювання банківських установ

3. Ключові компоненти та характеристики діяльності державних банків

4. Динаміка структури банківської системи України протягом 2016-2024 років

5. Структура власності статутного капіталу банків України протягом 2016-2024 років

6. Динаміка показників діяльності АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

7. Динаміка зобов'язань АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

8. Динаміка чистого прибутку АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

9. Динаміка обсягу та частки коштів клієнтів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

10. Напрями вдосконалення функціонування АТ «Ощадбанк»

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи		Підпис, дата	
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

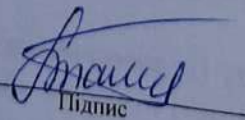
Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025	виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	

Студент

Підпис

Маріна ПОЛУПАН
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Тетяна ГОРДЕЄВА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент Полупан Маріна Олександрівна, IV курс, ФБС-21-1
 Прізвище, ім'я, по батькові, курс, група

Керівник Гордєєва Тетяна Анатоліївна, старший викладач
 Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання

Тема роботи Державне банківництво в банківській системі України на прикладі АТ «Ощадбанк»

Ключові слова: банківська система, державний банк, системно важливий банк

Мета роботи поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо діяльності державних банків у банківській системі України

Предмет дослідження теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо діяльності державних банків в Україні

Об'єкт дослідження діяльність державних банків України

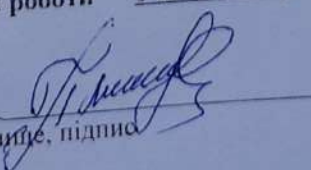
За результатами дослідження сформульовані такі висновки Банківська система України побудована за принципом дворівневості, тобто структуру її складають: перший рівнем – Національний банк України (НБУ), другий рівень – банки, що створені у формі акціонерних товариств чи кооперативних банків, а також філії іноземних банків, які створені та діють на території України. На другому рівні банківської системи діють також державні банки, котрі на відміну від НБУ не виконують управлінських функцій, а є за своїм призначенням фінансовими посередниками на ринку і мають на меті отримання прибутку. Проаналізовані ключові компоненти та характеристики діяльності державних банків дають змогу говорити про їх важливу роль та домінуючу позицію на сьогоdnішньому банківському ринку. В результаті націоналізації в різні роки загострення кризових явищ до двох державних із заснування приєдналися ще п'ять банків за станом на 01.01.2025 року. Питання впливу державних банків залишається предметом активних наукових дискусій, і надзвичайної актуальності зазначені питання набувають в Україні в умовах воєнного часу, коли державні банки стали об'єктами критичної інфраструктури. Сьогодні АТ «Ощадбанк» є інклюзивною всеукраїнською фінансовою установою. Установа входить до об'єднаної мережі Power Banking, створеної з ініціативи НБУ. Упродовж досліджуваного періоду спостерігається стабільне зростання основних фінансових показників банку: обсягів активів, власного капіталу та прибутковості. Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років продемонстрував позитивні зростання та розширення своєї діяльності.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку Незважаючи на виклики воєнного часу він продовжує безперебійну роботу та є ліквідним, операційно стійким та прибутковим банком, одним із лідерів ринку. За результатами проведених в роботі досліджень запропоновано пріоритетні напрямки вдосконалення функціонування АТ «Ощадбанк» та удосконалення системи банківського регулювання в Україні.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 56 сторінку, що містять 13 таблиць та 13 рисунків. Список використаних джерел нараховує 40 найменувань.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 06.06.2025 р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи з 18.06.2025 р.

Студент М.О.Полупан
 Ініціали, прізвище, підпис

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-організаційні засади державного банківництва в банківській системі України	7
1.1 Структура банківської системи України, роль і місце в ній державних банків	7
1.2 Нормативно-правові основи регулювання діяльності державних банків	16
2 Аналітико-практичні аспекти державного банківництва в банківській системі України	22
2.1 Аналіз функціонування державних банків на банківському ринку України та фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.	22
2.2 Напрями вдосконалення діяльності державних банків на основі аналізу функціонування АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.	41
Висновки	50
Список використаних джерел	52
Додатки	57

Вступ

Банківська система України функціонує в умовах постійних криз, загроз та ризиків як економічного, так і політичного, а тепер і безпекового характеру. Трансформації зовнішнього середовища вимагають імплементації високих стандартів забезпечення фінансової стійкості, ефективного залучення та інвестування фінансових ресурсів, моніторингу ризиків тощо. Динамічні зміни у складі цієї системи регулярно проявляються у коливаннях основних фінансових показників. Оздоровлення банківської системи, проведене НБУ, привело до значного зменшення кількості банків та радикальних змін роботи важливих банків системи. Однак, кризові явища років, що передували цьому, призвели до того, що протягом вже десятиліття державні банки становлять потужну частину банківського сектору України.

Певний період часу топ питанням діяльності державних банків була необхідність їх приватизації, проте в умовах повномасштабного вторгнення зазначена концентрація у банківському секторі постала в новому світлі, радше як перевага. У період дії воєнного стану місія державних банків полягає у забезпеченні фінансової стабільності та стійкості економіки України, безперервності функціонування банківського сектору, надання фінансування пріоритетним сферам та галузям критичної інфраструктури.

Питання необхідності участі держави у банківському секторі давно спричиняє жваві дискусії. Проблемам діяльності державних банків присвятили свої праці такі зарубіжні вчені, як: Корнаї Дж., Льюїс А., Маршалл В. Мікко А., Стігліц Дж., Туре Г., а також вітчизняні науковці: Барановський О., Вовчак О., Гарбар Є., Кіреєв О., Костогриз В., Крупка М., Лаврушин О., Савлук М. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо діяльності державних банків у банківській системі України.

Відповідно меті дослідження були поставлені такі завдання:

- узагальнити теоретичні положення щодо структури банківської системи України, ролі та місця в ній державних банків;
- з'ясувати нормативно-правові основи регулювання діяльності державних банків;
- здійснити аналіз функціонування державних банків на банківському ринку України та фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 роках;
- окреслити напрямки вдосконалення діяльності державних банків.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є діяльність державних банків України.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти та практичні рекомендації щодо діяльності державних банків в Україні.

В кваліфікаційній роботі були використані такі теоретичні методи: аналіз і синтез – для вивчення наукової літератури, нормативно-правової бази щодо функціонування державних банків; абстрагування та узагальнення – для виділення основних рис державного банківництва, а також наступні емпіричні методи: аналіз статистичних даних – для вивчення фінансових показників діяльності державних банків загалом та АТ «Ощадбанк», зокрема; порівняльний та системний аналіз – вивчення ролі державного банку як елемента банківської системи та виявлення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз у діяльності АТ «Ощадбанк».

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України, дані наглядової статистики НБУ, монографічні дослідження та публікації науковців стосовно особливостей діяльності державних банків на ринку, інформаційні ресурси мережі Інтернет, фінансова звітність державного банку – АТ «Ощадбанк».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 56 сторінок. Робота містить 13 таблиць, 13 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 40 найменувань.

1 Теоретико-організаційні засади державного банківництва в банківській системі України

1.1 Структура банківської системи України, роль і місце в ній державних банків

Від часу проголошення незалежності України було закладено основи сучасної банківської системи, яка постійно розвивається та вдосконалюється. Поняття «банківська система» є одним із ключових у сфері банківського права, проте єдиного тлумачення цього терміну не існує. Аналізуючи різноманітні підходи до його визначення, можна виокремити кілька основних груп, кожна з яких має свої вади. Основна проблема полягає в тому, що банківську систему іноді розглядають лише як сукупність банківських установ, хоча насправді вона є складнішою структурою, що включає тісні взаємозв'язки та взаємозалежність між елементами. Трактуювання поняття «банківська система» у законодавстві можемо знайти в законі «Про банки і банківську діяльність», а у науковій економічній літературі цьому присвячена низка праць (таблиця 1.1)

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення сутності поняття «банківська система»

Автор	Визначення
1	2
Закон про банки і банківську діяльність	«банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень законодавства» [25].
Енциклопедія банківської справи України	«банківська система – це сукупність різних типів банків та банківських установ, які мобілізують кошти та надають клієнтам позики та інші послуги, приймаючи депозити та позики. Ця система внутрішньо організована, має спільну мету та завдання» [7]

Кінець таблиці 1.1

1	2
Дзюблюк О. В.	«банківська система – це сукупність усіх банків країни, які взаємодіють між собою, підпорядковуючись установленим нормам і правилам ведення банківської справи з метою забезпечення можливостей для ефективного грошово-кредитного регулювання економіки, кредитно-розрахункового обслуговування господарського обороту» [6]
Д'яконова І. І.	«банківська система – це складова економічної та кредитної систем, а за своєю сутністю як складну самоорганізаційну систему, яка складалась під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників протягом тривалого часового періоду і є цілісною сукупністю установ, що здійснюють [4]
Лобозинська С. М.	«банківська система – це особливий об'єкт, діяльність якого без регулюючого впливу держави набирає ознак хаотичності, непрогнозованості, призводить до фінансового краху» [15]
Мороз А.М.	«банківська система – це сукупність різних видів банків та банківських установ у їх взаємозв'язку, складова частина кредитної системи» [16]
Остапишин Т. П.	«банківська система у вузькому розумінні – це сукупність різноманітних організаційно-правових форм та спеціалізації банківських установ, взаємопов'язаних та об'єднаних загальною метою та функціями, основою діяльності яких є накопичення та вкладання коштів на основі погашення, сплати відсотків при постійному контролі та нагляді за їх діяльністю з боку державних органів» [18]
Селіванов А.О.	«банківська система – це внутрішньо-організована, взаємопов'язана, об'єднана спільною метою, сукупність банківських та фінансових установ, яка формується та діє на основі Конституції та законів України» [3]

Джерело: складено на основі [3, 4, 6, 7, 15, 16, 18, 25]

Узагальнення наукових досліджень свідчить про те, що питання тлумачення терміну «банківська система» й досі викликає наукові суперечки. Згідно з інституційним підходом, банківська система розглядається як сукупність установ та організацій, які її складають. Натомість системний підхід трактує елемент банківської системи як її структурну одиницю, яка не підлягає подальшому поділу в межах виконання певної функції. На основі аналізу різноманітних підходів до трактування терміну «банківська система» доцільно вважати, що як об'єкт державного регулювання її слід розглядати комплексно. Оптимальним є поєднання системного та інституційного поглядів із

розмежуванням на мікрорівень, тобто структуру окремих складових банківської системи, та макрорівень – банківська система як цілісне явище з характерними системними ознаками.

Банківська система України побудована за принципом дворівневості, тобто структуру її складають: перший рівнем – Національний банк України (НБУ), другий рівень – банки, що створені у формі акціонерних товариств чи кооперативних банків, а також філії іноземних банків, які створені та діють на території України. Національний банк України є центральним банківським інститутом держави та управляє всією грошово-кредитною системою через банківський нагляд та регулювання банківської діяльності. Інші банки ведуть свій бізнес на ринку, обслуговуючи клієнтів – населення, підприємства, установи та організації (рисунок 1.1).

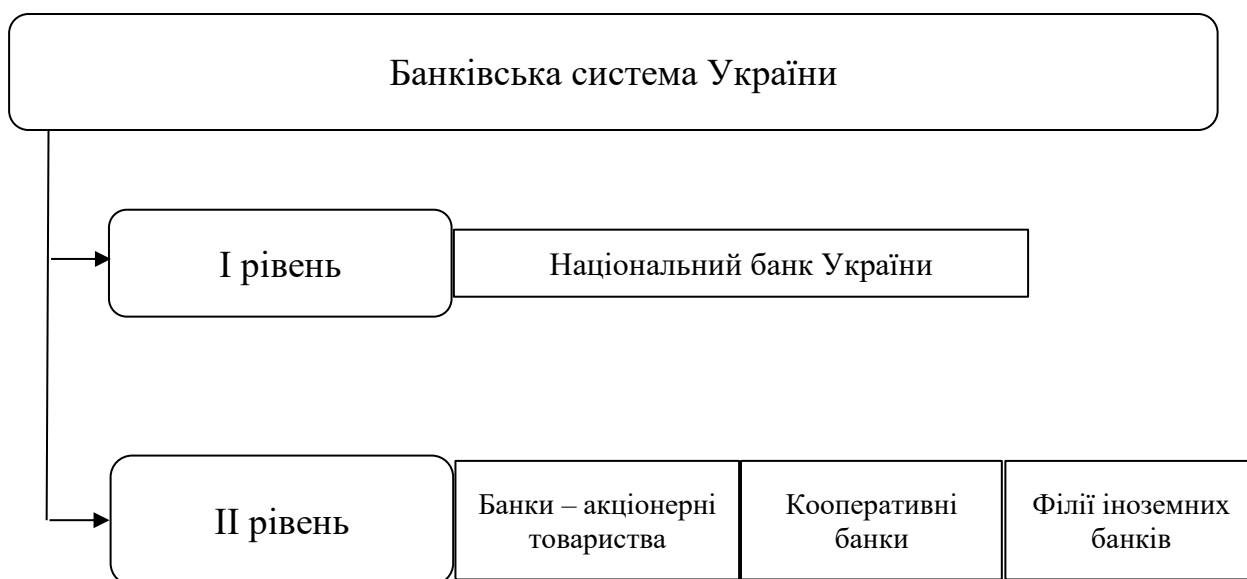

Рисунок 1.1 – Структура банківської системи України через призму організаційно-правової форми господарювання банківських установ (складено на основі [25])

Центральні банки являються по суті державними органами управління, є юридичними особами, володіють, хоча і державним, проте відособленим від держави майном та наділені щодо нього правом розпорядження в якості

власника. Правовий статус центрального банку, закріплений законодавчо, регламентує місце даного банку в системі державного управління та роль у банківському секторі країни. Зазвичай, у Законі про центральний банк визначаються: «його організаційно-правовий статус, функції, процедура призначення вищого керівного складу, взаємовідносини з державою і національною банківською системою, повноваження центрального банку як емісійного інституту країни та основні завдання» [12].

Степаненко А.І. виділяє фактори, котрі визначають незалежність центрального банку: «обраний державою метод регулювання національної економіки; місце національної банківської системи у реалізації економічної політики держави; жорсткість державної грошово-кредитної політики» [35].

Незалежність центрального банку обумовлена потребою ефективної реалізації довгострокового курсу грошово-кредитної політики держави. Незалежність, в тому числі і фінансова, забезпечується відокремленістю джерел фінансування, тобто власністю на статутний капітал. З точки зору власності на статутний капітал центральні банки поділяються на: «державні, капітал яких належить державі (наприклад, центральні банки в Великобританії, Німеччині, Франції, Канади, Росії); акціонерні (наприклад, США); змішані – акціонерні товариства, частина капіталу яких належить державі (в Японії - 55%, Швейцарії - 60%, в Бельгії - 50%)» [37].

Національний банк України є «центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, Законом про НБУ та іншими законами України» [30]. НБУ діє як юридична особа, має відокремлене від держави майно, що закріплено за ним на праві господарського відання.

Основною функцією НБУ є збереження стабільності національної валюти. Також НБУ відповідає за розробку та реалізацію грошово-кредитної політики держави, випуск національних грошових знаків, запуск цифрової валюти, регулювання валютного ринку, а також формування, зберігання і

використання золотовалютного резерву та операції з банківськими металами. Крім того здійснює рефінансування комерційних банків, контролює їх касові резерви та забезпечує ефективне проведення міжбанківських розрахунків. Водночас він не має права володіти акціями банків, зазначимо, що держава володіє певними банками в особі Уряду, а не НБУ; надавати позики чи приймати вклади від фізичних та юридичних осіб.

Оскільки, головною метою функціонування банків другого рівня системи є отримання прибутку, в той час як центральний банк не має цього на мети, і відповідно не є конкурентом банків. Кількість операцій центрального банку суттєво менша, а банківські функції та операції він виконує не для населення та юридичних осіб, як суто комерційні банки, а для уряду, інших банків, своїх працівників та, за відповідних умов, державних підприємств, установ та організацій. Щороку НБУ складає кошторис адміністративних витрат, а одержання прибутку не є метою його діяльності. Хоча прибуток може виникати внаслідок діяльності НБУ, він не є його ключовою метою.

Банки другого рівня в Україні створюються у формі акціонерного товариства або кооперативного банку, зазначимо, що серед функціонуючих на сьогодні – лише акціонерні товариства. Особливості правового статусу, порядку створення, діяльності, реорганізації та ліквідації банків визначаються в Україні законами «Про банки і банківську діяльність» [25] та «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [34].

Основною метою діяльності банків є отримання прибутку завдяки проведенню банківських операцій та наданню банківських послуг фізичним та юридичним особам. В законодавстві знаходимо таке визначення: «банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги» [25].

Зазначимо, що за час свого існування організаційна структура банківської системи України залишалась незмінною – дворівневою, проте трансформувалась інституційна структура, а саме групування банків за різними класифікаційними ознаками. Так, до 2016 року усі банки групувались за

розміром активів відповідно до їх частки у системі, а вже починаючи з 2016 року розподіл відбувається за ознакою приналежності статутного капіталу [1].

Окрім, зазначеного ринкові умови господарювання формують можливості для функціонування різноманітних видів банків, котрі можна класифікувати за певними критеріями (рисунок 1.2).

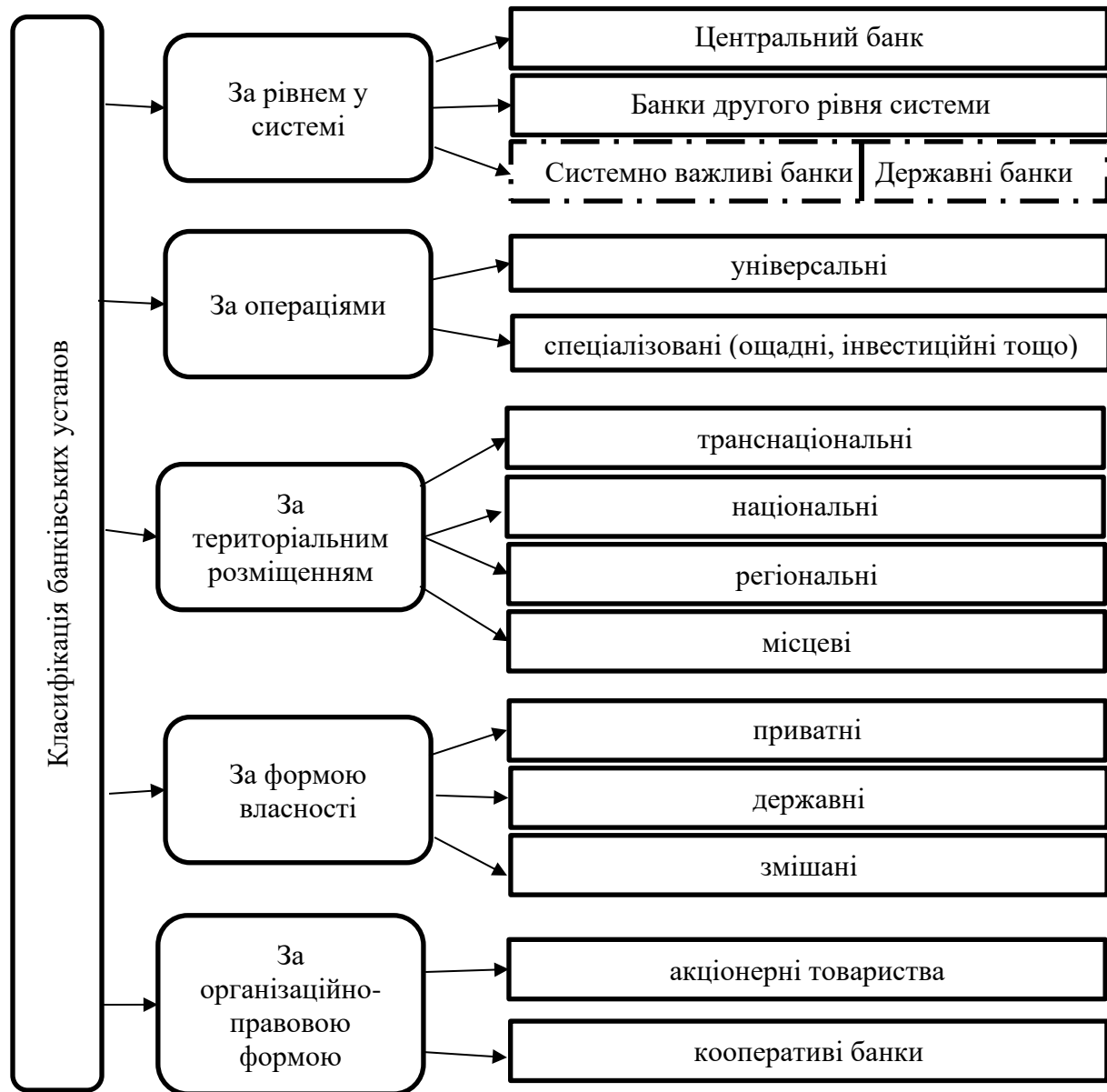

Рисунок 1.2 – Класифікація банків (доопрацьовано на основі [2])

Відмітимо, що за критерієм рівня у системі варто виокремлювати системно важливі банки, які НБУ, починаючи із 2014 року виділяє «відповідно до таких критеріїв: розміру банку, ступеня фінансових взаємозв'язків, напрямів

діяльності» [25]., тобто оцінюється вплив зазначених банків на стабільність банківської системи. «Системно важливий банк – банк, банкрутство або неналежне функціонування якого може призвести до появи системного ризику» [9]. Існує об'єктивна необхідність більш ретельно стежити за діяльністю таких банків через суттєвий ризик втрат для банківської системи у разі банкрутства за принципом «too big to fail» (занадто великий, щоб збанкрутувати). З одного боку, це чинить позитивний вплив на стійкість системи, адже оверсайт з боку НБУ забезпечує стійкість системи, проте з іншого, усвідомлюючи свою значущість для фінансового сектору, такий банк може свідомо йти на високі ризики, розраховуючи на підтримку регулятора у разі виникнення кризової ситуації, що, своєю чергою, послаблює ринкову дисципліну та стримує конкуренцію. Відповідно, окрім здійснення посиленого нагляду за системно важливими банками, НБУ запроваджує для них підвищені вимоги щодо окремих економічних нормативів функціонування. На сьогодні в системі НБУ виділяє 15 системно важливих банків, до яких входять 5 основних державних банків [9].

На другому рівні банківської системи України діють також державні банки, котрі на відміну від НБУ не виконують управлінських функцій, а є за своїм призначенням фінансовими посередниками на ринку і мають на меті отримання прибутку. Діяльність державних банків регламентується тим же законом, що інших банків другого рівня системи, а саме «Про банки та банківську діяльність», згідно з яким: «державний банк це банк, 100 відсотків статутного капіталу якого належить державі; державний банк може існувати лише у формі акціонерного товариства, єдиним акціонером державного банку є держава» [25]. Ключові компоненти та характеристики діяльності державних банків наведені на рисунку 1.3.

За весь час існування банківської системи України серед функціонуючих на сьогодні банків постійно у державній власності перебували АТ «Ощадбанк» та АТ «Укресімбанк». У багатьох країнах державні банки зустрічаються

досить рідко, оскільки домінує думка, що держава не здатна ефективно управляти власністю.

Рисунок 1.3 – Ключові компоненти та характеристики діяльності державних банків (складено на основі [36, 37,39])

Проте втручання держави у банківський сектор може бути обґрунтованим у стратегічно важливих галузях або під час кризових ситуацій, коли державне фінансування виступає інструментом порятунку фінансово неспроможних установ. Після стабілізації таких структур їх, як правило, приватизують. Так, решта великих вітчизняних банків, що входять в групу «банки з державною часткою» за класифікацією НБУ [33] були націоналізовані: 2009 рік – АБ «Укргазбанк» (94,94% акцій належить державі), 2016 рік – АТ КБ «ПриватБанк», 2023 рік – АТ «СенсБанк», 2024 – АТ «Мотор-Банк» та АТ «Перший інвестиційний банк» (88,89% акцій належить державі).

Відмітимо, що у січні 2025 року пресслужба Міністерства розвитку громад та територій України повідомила, що «Кабінет Міністрів України передав акції АТ «Перший Інвестиційний Банк» (Pinbank) АТ «Укрпошта» для створення поштового банку, який забезпечить доступ до фінансових послуг для понад 30% українців, зокрема у прифронтових, деокупованих та віддалених районах та здійснюватиме свою діяльність на основі спеціальної обмеженої банківської ліцензії» [10].

За часи незалежності у державній власності побували і інші банки. Наприклад, «Український банк реконструкції та розвитку» був заснований у 2004 році з метою фінансування інвестиційних проєктів. Банк було засновано за участі Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, що до 2012 року володіла контрольним пакетом акцій, а також низки фізичних осіб. До 2015 року основним акціонером банку залишалася держава, представлена Міністерством фінансів України, яке володіло 99,99% статутного капіталу. Згодом ці акції були передані у підпорядкування Фонду державного майна України. Даний банк планували перетворити на ключовий механізм кредитної підтримки «стратегічно важливих секторів» національної економіки. Однак реалізувати поставлені цілі не вдалося, і у 2016 році банк було продано інвестору з Китаю [20].

Загалом, у ринковій економіці доволі негативне ставлення до націоналізації або так званого «bail-out» (викупу шляхом докапіталізації банків

державами), адже якщо у приватного банку виникають проблеми, то вони не мають бути врегульовані за рахунок коштів платників податків. Проте у разі банкрутства банку, що володіє великою часткою активів системи, загроза реальній економіці надто велика, оскільки постраждають ті ж самі платники податків – клієнти банку. Отже, цілком логічно рятувати систему за їх рахунок.

Варто наголосити, що діяльність державних банків і фінансових інституцій повинна гармонійно співіснувати з комерційним сектором, не перешкоджаючи його розвитку та ринковим перетворенням. Навпаки, вони покликані підтримувати і стимулювати такі процеси, компенсуючи недосконалість або відсутність деяких ринкових інструментів. Як показує досвід, держава завдяки використанню своїх фінансових інститутів, зокрема банків, може мінімізувати ризики, характерні для економіки у кризовій фазі, встановлюючи пріоритетні ринкові стандарти відповідно до стратегічних державних інтересів. Усе це сприяє зміцненню економічної безпеки країни.

1.2 Нормативно-правові основи регулювання діяльності державних банків

Нормативно-правову основу діяльності державних банків становить банківське законодавство, яке включає сукупність нормативних документів, ухвалених уповноваженими державними інституціями. До цієї системи належать Конституція України, закони, укази Президента, постанови Кабінету Міністрів, а також нормативні акти Національного банку України, Міністерства фінансів, статuti банківських установ та інші регуляторні документи.

Ключовими нормативно-правовими актами, що регламентують функціонування державних банків, є такі:

Закон України «Про банки і банківську діяльність», зокрема стаття 7, яка розкриває поняття державного банку, встановлює порядок його заснування та визначає основні засади діяльності [25].

Закон України «Про Національний банк України», в якому зазначено, що НБУ у межах своєї компетенції забезпечує стабільність банківського сектора. Зокрема, він встановлює правила здійснення банківських операцій, ведення бухгалтерського обліку та подання звітності, регулює питання захисту інформації, активів і майна банків, а також здійснює нагляд за їхньою діяльністю, погоджує статuti і зміни до них та видає відповідні ліцензії [30].

Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» спрямований на формування правових механізмів для захисту інтересів вкладників, посилення довіри населення до банківської системи, заохочення заощаджень у банках, а також забезпечення прозорого виведення з ринку неплатоспроможних банків і процедури їх ліквідації. Варто відмітити, що до початку повномасштабного вторгнення гранична сума відшкодування за вкладами складала 200 тисяч гривень, з урахуванням нарахованих відсотків. Проте з 01.04.2022 р. набула чинності норма про повне державне гарантування вкладів фізичних осіб на весь період дії воєнного стану та ще протягом трьох місяців після його завершення. Після закінчення цього перехідного періоду максимальний розмір компенсації становитиме 600 тисяч гривень. Також варто зазначити, що до загальної системи гарантування вкладів було включено і такий державний банк як АТ «Ощадбанк», який до квітня 2022 року залишався єдиною установою з повною (100%) державною гарантією вкладів [5].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів регулювання банківської діяльності» [26] отримав підтримку Міжнародного валютного фонду та спрямований на покращення процедур ліквідації банківських установ і врегулювання участі держави у процесі їх виведення з ринку. Документ також посилює ефективність наглядової та регуляторної функцій, які виконує Національний банк України.

Одним із ключових положень цього закону є заборона повернення націоналізованих банків їхнім попереднім власникам замість цього передбачена лише можливість отримання компенсації від держави.

Серед нормативно-правових документів, які затверджуються у формі постанов Правління Національного банку України та регулюють діяльність усіх комерційних банків, варто виокремити такі ключові акти: «Положення про ліцензування банків» [21], «Положення щодо структури валютного ринку України, умов і порядку торгівлі іноземною валютою та банківськими металами» [24], «Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку» [23], «Положення про організацію управління проблемними активами в банківських установах» [22], а також Інструкцію щодо безготівкових розрахунків у національній валюті між користувачами платіжних послуг [29].

З огляду на значну присутність держави в банківському секторі України, у вересні 2020 року було напрацьовано документ під назвою «Засади стратегічного реформування державного банківського сектору» [8]. У ньому йшлося про зменшення частки державних фінансових установ до 25% через їх приватизацію та покращення ефективності. Проте початок повномасштабної війни зробив реалізацію цих планів неможливою в найближчій перспективі. У зв'язку з новими реаліями, 7 травня 2022 року було ухвалено оновлені стратегічні напрямки діяльності банків державної форми власності, які мають діяти під час воєнного стану та в період післявоєнного економічного відновлення. З метою переходу АТ «СенсБанк» до державної власності 29 травня 2023 року Верховна Рада прийняла Закон України, який вносить зміни до ряду законодавчих актів щодо вдосконалення механізму виведення банків з ринку у воєнний час. Нові норми дозволяють Національному банку України виводити з ринку навіть платоспроможні банки, якщо проти їх кінцевих власників застосовані санкції з боку України або міжнародної спільноти. Закон також передбачає, що компенсація акціонерам таких банків може здійснюватися виключно за рахунок коштів, отриманих від російських репарацій [27]. Даний нормативний акт став в пригоді під час вилучення у підсудних та підсанкційних власників в 2024 році АТ «Мотор-Банк» та АТ «Перший Інвестиційний Банк».

У жовтні 2024 року був ухвалений Закон України «Про особливості продажу державних пакетів акцій у статутному капіталі банків» [31]. Метою цього закону є поступове зменшення частки держави в банківському секторі. Документ дозволяє реалізовувати будь-яку частину державної участі в банках, за винятком АТ «Ощадбанк» та АТ «Укресімбанк». Таким чином, тепер можливо продавати не лише 100% державного пакета акцій, як це передбачалося раніше, а й менші частки. Це відкриває шлях до приватизації таких фінансових установ, як АТ «Сенс Банк» та АБ «Укргазбанк».

Крім того, згідно з постановою НБУ «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану», банки, які належать до державного сектору, включено до переліку об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі. Вони також визначені як уповноважені установи для здійснення операцій у надзвичайних умовах.

Таким чином, в Україні наразі діє система основних нормативно-правових актів, які регламентують діяльність державних банків у відповідності до міжнародних стандартів. Водночас, через високу динамічність банківського сектору, виникає потреба у постійному спостереженні за його розвитком і своєчасному внесенні змін до законодавчої бази, щоб вона відповідала актуальним викликам і умовам сучасного ринку.

На сьогодні активно ведуться обговорення щодо того, якою має бути максимально допустима частка державної участі в банківському секторі країни. У фокусі уваги також перебувають питання належного правового регулювання діяльності державних банків, їх можливої реорганізації чи ліквідації. Деякі дослідники висловлюють стриману або навіть критичну позицію щодо присутності держави в банківській системі. Зокрема, існує думка, що орієнтація на державні банки як на стратегічний напрям може призвести до закритості банківського ринку, що, в умовах глобалізованої економіки, несе в собі значні ризики. Функціонування державних банків може бути по суті квазідержавним контролем над формально вільними ринковими механізмами, що проявлятиметься у політичній заангажованості таких банків.

Подібні погляди ґрунтуються на відмінностях між ринковим і державним секторами у підході до прибутковості: якщо приватні учасники зосереджені на отриманні особистої вигоди, то держава, як правило, орієнтується на досягнення суспільно значущих цілей. У країнах Східної Європи та Латинської Америки спостерігається тенденція передачі значної частини повноважень щодо регулювання державних банків безпосередньо ринковим механізмам. Натомість в азійських державах банківська система здебільшого перебуває під жорстким контролем державної влади.

Отже, питання щодо масштабів впливу державних банків залишається предметом активних наукових дискусій. У країнах Східної Азії саме держава відіграла ключову роль у формуванні фінансових інститутів, підтримці платоспроможності банків та створенні передумов для економічної стабільності. Водночас, як зауважує Дж. Стігліц [40], ефективність державного втручання є неоднозначною. Зокрема, дослідження Паоли Сапієнца [39] демонструють, що загального зниження кредитних ставок не відбувається, адже зниженими ставками здебільшого користуються окремі пріоритетні галузі або підприємства, які підтримуються державними банками.

Колектив науковців у складі Рафаеля Ла Порта, Флоренсіо Лопес-де-Сіланес та Андрія Шлейфера [37] виокремили низку характерних тенденцій: по-перше, у багатьох країнах світу зберігається значна частка державної власності у банківському секторі; по-друге, ця частка зазвичай є вищою у державах з низьким рівнем доходів і слабо розвиненою фінансовою інфраструктурою; по-третє, домінування держави в банках часто гальмує подальший розвиток фінансового ринку. Загалом, результати багаторічних досліджень вказують на те, що державна власність на банки, особливо в країнах з обмеженими ресурсами, здатна стримувати як фінансовий, так і економічний поступ. Оскільки державні банки слугують інструментом реалізації ключових напрямів державної політики – фінансової, грошово-кредитної, інвестиційної та бюджетної – у сфері реальної економіки, рівень їх присутності в банківському секторі виступає важливим індикатором. Наприклад, у Німеччині державні

банки охоплюють приблизно 20% банківського ринку, а в Бразилії – близько 40%. Це свідчить про те, що державна участь у банківському секторі є ваговою складовою фінансової системи країни [13].

Необхідність збереження державних банків у структурі економіки зумовлена тим, що комерційні фінансові установи не завжди здатні забезпечити стійкий і прискорений економічний розвиток. Державний банківський сектор виконує доповнюючу функцію, забезпечуючи: цільове фінансування стратегічно важливих галузей або регіонів; ліквідацію дисбалансів між попитом і пропозицією кредитних ресурсів; реалізацію антициклічної політики, що стабілізує економіку; а також сприяння покращенню соціальних умов у країні. І надзвичайної актуальності зазначені питання набувають в Україні в умовах воєнного часу, коли державні банки стали об'єктами критичної інфраструктури фінансового ринку країни.

2 Аналітико-практичні аспекти державного банківництва в банківській системі України

2.1 Аналіз функціонування державних банків на банківському ринку України та фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Банківська система України працює у надскладних економічних та геополітичних умовах. Стан фінансів у банківському секторі має суттєвий вплив на загальний розвиток економіки країни, адже банки водночас виконують роль фінансових посередників і інвестиційних структур. Повномасштабна війна спричинила в Україні глибоку політичну й економічну кризу, що піднесла виклики державного управління на принципово вищій рівень складності. Зовнішнім проявом кризових проявів можна було б вважати зменшення кількості банків, однак якісно система виграє, очищається від фінансово ненадійних посередників фінансового ринку. Держава відіграє в зазначених процесах суттєву роль, адже володіє значною часткою банківського ринку в обличчі Уряду, який є держателем акцій державних банків.

Дослідження діяльності державних банків України доцільно розпочати з аналізу структури банківської системи, а саме групування банків відповідно до визначених «комітетом НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем критерії для окремих груп :

- банки з державною часткою – банки, в яких держава прямо чи опосередковано володіє часткою понад 75% статутного капіталу банку;
- банки іноземних банківських груп – банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам;

– банки з приватним капіталом – банки, в яких серед кінцевих власників істотної участі є один чи кілька приватних інвесторів, що прямо та/або опосередковано володіють не менше ніж 50% статутного капіталу банку» [33].

Таблиця 2.1 – Динаміка структури банківської системи України протягом 2016-2024 років

Групи банків	За станом на:									
	01.01. 2016	01.01. 2017	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01. 2021	01.01. 2022	01.01. 2023	01.01. 2024	01.01. 2025
Всього банків, од.	113	100	92	78	75	73	71	67	63	62
платоспроможні банки, од.	109	93	88	77	75	73	71	67	63	61
частка у загальній кількості, %	96,5	93,0	95,7	98,7	100	100	100	100	100	98,4
банки з державною часткою, од.	6	6	6	5	5	5	4	4	5	7
частка у загальній кількості, %	5,3	6,0	6,5	6,4	6,7	6,8	5,6	6,0	7,9	11,3
банки іноземних банківських груп, од.	25	25	25	21	20	20	20	16	14	14
частка у загальній кількості, %	22,1	25,0	27,2	26,9	26,6	27,4	28,2	23,9	22,3	22,6
банки з приватним капіталом, од.	78	62	57	51	50	48	47	47	44	40
частка у загальній кількості, %	69,1	62,0	62,0	65,4	66,7	65,8	66,2	70,1	69,8	64,5
неплатоспроможні банки, од.	4	7	4	1	0	0	0	0	0	1
частка у загальній кількості, %	3,5	7,0	4,3	1,3	0	0	0	0	0	1,6

Джерело: складено на основі [17]

Відмітимо, що протягом 2016-2018 років за станом на 1 січня в системі налічувалась певна кількість і неплатоспроможних банків, і от у 2024 році дана ситуація повторилась, на 1 січня був 1 неплатоспроможний банк, а саме АТ «КОМІНВЕСТБАНК». Як бачимо, загальною тенденцією 10 років є скорочення сукупної кількості банків у системі, і повторюють її як банки з державною часткою, так і банки іноземних банківських груп. А от кількість банків з державною часткою коливалась по синусоїді (рисунок 2.1). Кількісно частка державних банків у системі не виглядає аж надто вражаючою, займаючи

менше 10 % від загальної кількості банків системи. Винятком став 2024 рік, коли кількість державних банків зросла до 7-ми та частка їх кількості у системі тепер становить 11,3%.

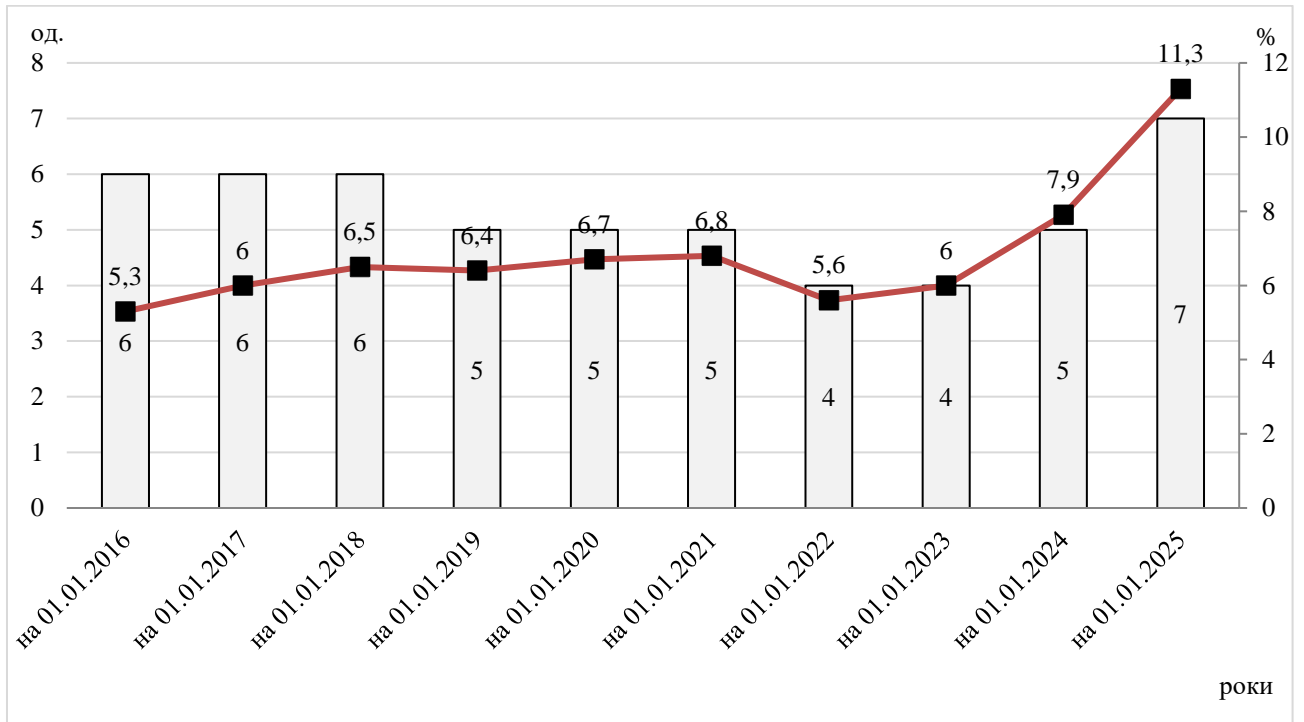

Рисунок 2.1 – Кількість та питома вага державних банків у банківській системі України протягом 2016-2024 років

З метою дослідження структури власності банків здійсимо аналіз складу їхнього статутного капіталу, що демонструє, як розподілений капітал банківської системи України між державними, іноземними та вітчизняними (приватними) інвесторами (рисунок 2.2).

Як показано на рисунку 2.2, упродовж 2016–2018 років структура внесків у статутні капітали банків зростала з 34% до 60%, а потім залишалася стабільною впродовж більшої частини періоду, однак у останні три роки чітко простежується домінування державної частки, яка зросла до 85% усього статутного капіталу банківської системи. Така концентрація власності є проблемною, оскільки державна участь у капіталі робить уряд основним акціонером, що створює ризики політично вмотивованого кредитування,

штучного завищення очікуваних збитків із метою отримання додаткового фінансування від держави. Крім того, держава іноді може впливати на діяльність Національного банку України, вимагаючи преференцій для державних банків, змін у регуляторних нормах або надання дозволів, які б дозволили здійснювати кредитування державних підприємств без порушення економічних стандартів, навіть якщо йдеться про політично значущі операції.

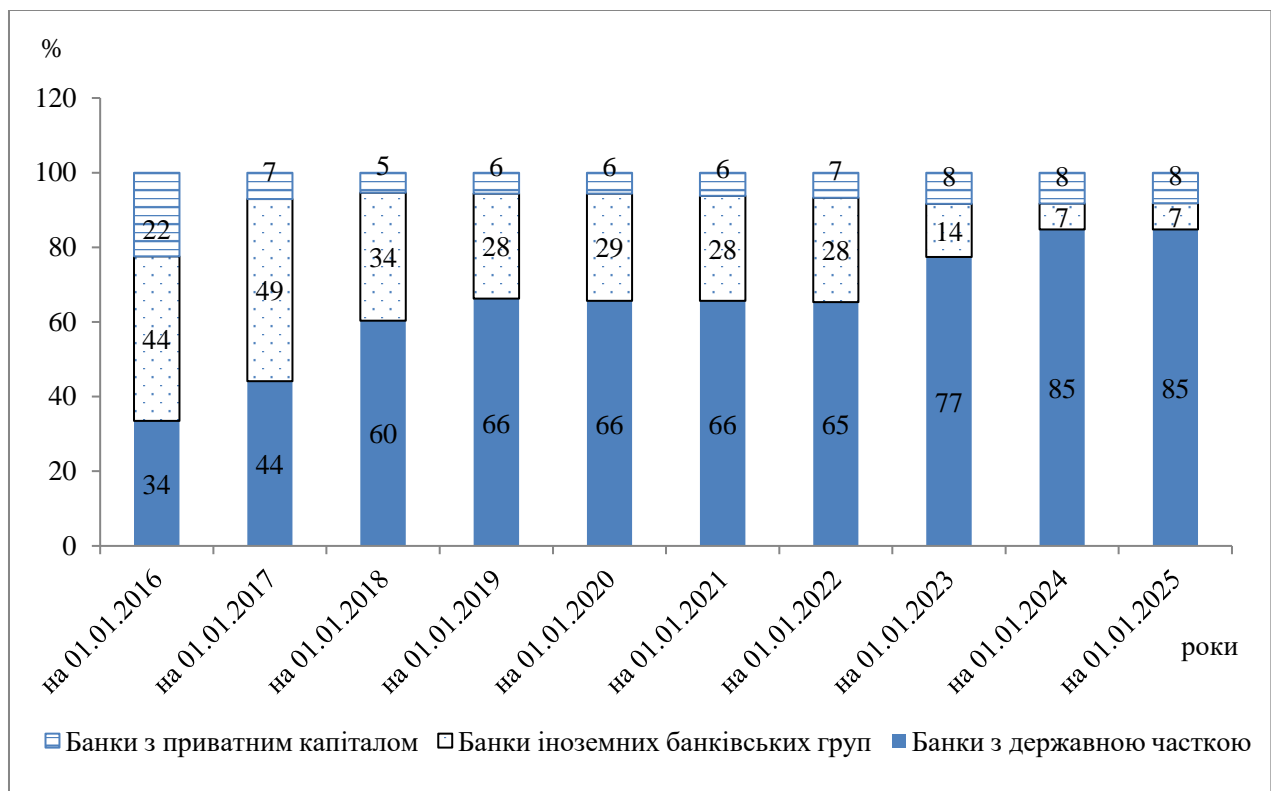

Рисунок 2.2 – Структура власності статутного капіталу банків України протягом 2016-2024 років

Починаючи з лютого 2022 року наша країна знаходиться в умовах воєнного стану, що окрім напруженої безпекової ситуації несе значні загрози економіці в цілому та банківській системі зокрема. Відповідно, критика проаналізованої вище ситуації може бути пом'якшена із врахуванням цього факту. З метою оцінки рівня концентрації на банківському ринку України дослідимо динаміку таких кількісних показників діяльності державних банків, як от: активи, власний капітал, кредитний портфель та портфель цінних паперів, залучення коштів за групами клієнтів (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка показників діяльності державних банків України протягом 2022-2024 років

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Чисті активи, млн грн	1 187 678	1 578 135	1 823 957	+390457	+245822	+32,9	+15,6
у % по системі	50,5	53,6	53,3	+3,1	-0,3	+6,1	-0,6
Власний капітал, млн грн	88 895	141 257	184 444	+52362	+43187	+58,9	+30,6
у % по системі	41,2	47,7	48,3	+6,5	+0,6	+15,8	+1,3
Зобов'язання, млн грн	1 098 783	1 436 878	1 639 513	+338095	+202635	+30,8	+14,1
у % по системі	51,4	54,2	53,9	+2,8	-0,3	+5,4	-0,6
Кредити надані, млн грн	301 752	355 508	416 865	+53756	+61357	+17,8	+17,3
у % по системі	43,9	51,8	50,6	+7,9	-1,2	+18,0	-2,3
Цінні папери, млн грн	590 331	804 091	948 061	+213760	+143970	+36,2	+17,9
у % по системі	58,0	55,6	57,1	-2,4	+1,5	-4,1	+2,7
Кошти банків, млн грн	11 891	10 797	6 234	-1094	-4563	-9,2	-42,3
у % по системі	56,0	51,9	39,2	-4,1	-12,7	-7,3	-24,5
Кошти клієнтів, млн грн	984 541	1 310 867	1 504 332	+326326	+193465	+33,1	+14,8
у % по системі	51,0	53,8	53,3	+2,8	-0,5	+5,5	-0,9
зокрема, кошти фізичних осіб, млн грн	565 500	699 080	769 778	+133580	+70698	+23,6	+10,1
у % по системі	60,6	64,5	63,3	+3,9	-1,2	+6,4	-1,9
зокрема, кошти юридичних осіб, млн грн	364 595	582 852	693 711	+218257	+110859	+59,9	+19,0
у % по системі	38,7	44,1	44,4	+5,4	+0,3	+14,0	+0,7
Чистий прибуток, млн грн	19 258	51 662	67 188	+32404	+15526	+168,3	+30,1
у % по системі	87,9	62,2	64,8	-25,7	+2,6	-29,2	+4,2
ROE, %	21,7	36,6	36,4	+14,9	-0,2	+68,7	-0,5
ROA, %	1,6	3,3	3,7	+1,7	+0,4	+106,3	+12,1

Джерело: складено на основі [17]

Як бачимо державні банки володіють більше як половиною усіх чистих активів та зобов'язань банківської системи, а от власний капітал коливається між 41-49%, що є меншим ніж наведена раніше частка у статутному капіталі. Дана ситуація пояснюється накопиченим непокритим збитком минулих років, що покривається за рахунок капіталу банків, тому власний капітал державних банків і є меншим за їх статутний. На державні банків припадає більше половини всіх виданих кредитів, інвестицій у цінні папери, залучених коштів клієнтів, причому за коштами фізичних осіб дана частка становить більше 60% усіх коштів фізичних осіб по банківській системі. Протягом досліджених 2022-2024 років внесок державних банків у формування чистого прибутку системи становив більше 60%. Якісні показники рентабельності, такі як ROE та ROA, державних банків протягом 2022-2024 років демонструють зростання: загалом за період показник ROE зріс на 14,7%, а показник ROA зріс на 2,1%. Отже, бачимо суттєве підвищення рівня монополізації ринку банківських послуг.

Значна частка банків із державним капіталом на сучасному етапі розвитку країни дає можливість державі формувати стратегічні пріоритети у фінансовому секторі та спрямовувати діяльність кожного банку на конкретні завдання: наприклад, АТ «Ощадбанк» – як інструмент для заощаджень населення і підтримки малого та середнього бізнесу; АТ «Укресімбанк» – для забезпечення зовнішньоекономічної діяльності та реалізації міждержавних угод; АТ КБ «ПриватБанк» – як фінансову опору для впровадження інноваційних проєктів тощо. Відповідно до зазначеного розглянемо приклад діяльності найбільш відомого державного банку – АТ «Ощадбанк» та специфіку його функціонування.

Після проголошення незалежності України в 1991 році, банк виокремився з структури Ощадбанку СРСР. Уже 31 грудня того ж року Національний банк України зареєстрував його як Державний спеціалізований комерційний ощадний банк України. Новостворена установа була сформована на базі підрозділів колишнього радянського Сбербанку, що діяли на території України. Найбільших фінансових втрат банк зазнав у період глибокої політико-

економічної кризи 2014-2015 років, втративши відповідно 8,5 млрд грн та 12,2 млрд грн. Як реакція на ці виклики, у подальші роки відбулась зміна маркетингової стратегії та проведено ребрендинг.

Державна форма власності надає АТ «Ощадбанк» низку унікальних переваг порівняно з іншими банками України. Наприклад, закон гарантує повне відшкодування вкладів фізичних осіб у разі неплатоспроможності банку, що до впровадження воєнного стану не поширювалося на інші фінустанови (для яких діяла межа у 200 тис. грн). Окрім того, банк виконує важливу роль у фінансовому обслуговуванні державних підприємств та в організації соціальних виплат.

Сьогодні АТ «Ощадбанк» – це масштабна інклюзивна фінансова установа, яка дотримується високих стандартів етики, впроваджує інноваційні фінансові продукти, підтримує український бізнес і громадян. Завдяки орієнтації на принципи ESG і сталий розвиток, банк зміцнює довіру клієнтів і постійно вдосконалює свою діяльність. Установа дбає про персонал, модернізує сервіси та фокусується на інтересах стейкхолдерів.

Крім того, АТ «Ощадбанк» є частиною мережі Power Banking – ініціативи Національного банку України, до якої входять ключові банки, здатні забезпечити фінансові послуги навіть у разі тривалого вимкнення електроенергії. До цієї мережі входять 450 відділень Ощадбанку, готових працювати навіть за умов повного блекауту, забезпечуючи клієнтам доступ до готівки, платежів, переказів та валютних операцій.

Враховуючи конкурентні переваги, АТ «Ощадбанк» належить до переліку системно важливих банків України. Він посідає друге місце серед фінансових установ за показниками чистих активів, капіталу та обсягів зобов'язань. Як універсальний банк, «Ощадбанк» охоплює 12,7% ринку загальних банківських активів. Станом на 1 січня 2025 року він мав найрозгалуженішу мережу відділень у країні – 1 150. Крім того, банк утримує друге місце за чисельністю банкоматів і терміналів та третє – за кількістю випущених платіжних карток.

Актуальні рейтинги АТ «Ощадбанк» наведені в таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Актуальні поточні рейтинги АТ «Ощадбанк»

Вид	Значення
Fitch Rating	
Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	AA(ukr) прогноз стабільний
Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	CCC
Довгостроковий рейтинг дефолту емітента в національній валюті	CCC+
Короткостроковий рейтинг дефолту емітента в іноземній валюті	C
Підтримка держави	ns
Рейтинг стійкості	ccc
Moody's Investors Service	
Базова оцінка кредитоспроможності	ca
Рейтинг довгострокових депозитів у національній валюті	Сaa3 Прогноз стабільний
Рейтинг довгострокових депозитів в іноземній валюті	Сaa3 Прогноз стабільний
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента	Сaa3
Рейтинг довгострокових пріоритетних незабезпечених зобов'язань	Сaa3 Прогноз стабільний
Рейтинг за національною шкалою	Сaa2.ua

Джерело: складено на основі [19]

Як багатофункціональна фінансова установа, АТ «Ощадбанк» надає широкий спектр послуг і продуктів для фізичних осіб. До найпоширеніших роздрібних продуктів належать:

– пасивні інструменти: строкові вклади, зарплатні проєкти, рахунки для пенсійних та соціальних виплат, спеціальні поточні рахунки, а також дебетові картки, включно з цифровими;

– активні банківські продукти: автокредити, споживчі й іпотечні позики, кеш-кредити, кредитні картки, а також участь у державних програмах для підтримки житлового будівництва та енергоефективності;

– продукти, що формують комісійні й торговельні доходи: послуги з торгового й інтернет-еквайрингу, здійснення платежів, як внутрішніх, так і

міжнародних переказів, оренда сейфів, валютні операції та транзакції з банківськими металами;

– соціальні функції: проведення соціальних виплат та розрахунків із фондами;

– додаткові сервіси: онлайн-банкінг через мобільний додаток «Мобільний Ощад», можливість користування кваліфікованим електронним підписом, безоплатні дзвінки до контакт-центру з Viber і сервіс відеозв'язку.

У таблиці 2.4 подано основні показники діяльності банку за 2022-2024 рр.

Таблиця 2.4 – Динаміка показників діяльності АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Показники	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Чисті активи, млн грн	272 202	345 689	436 423	+73 487	+90 734	+27,00	+26,25
Резерви, млн грн	25 956	26 191	26 137	+235	-54	+0,91	-0,21
Власний капітал, млн грн	22 164	28 709	42 019	+6 545	+13 311	+29,53	+46,36
Зобов'язання, млн грн	250 038	316 980	394 404	+66 942	+77 423	+26,77	+24,43
Кредити надані, млн грн	83 216	89 109	111 083	+5 893	+21 973	+7,08	+24,66
Кошти клієнтів, млн грн	231 298	298 970	374 330	+67 673	+75 360	+29,26	+25,21
Чистий прибуток, млн грн	640	5 978	14 832	+5 338	+8 854	+834,39	+148,11
ROE, %	2,89	20,82	35,30	+17,94	+14,48	+621,38	+69,51
ROA, %	0,24	1,73	3,40	+1,49	+1,67	+635,76	+96,52
Мультиплікатор капіталу	12,28	12,04	10,39	-0,24	-1,65	-1,95	-13,74
Чистий процентний спред, %	6,26	6,76	7,04	+0,50	+0,28	+8,07	+4,09

Джерело: складено на основі [17]

Досліджений період функціонування банку весь повністю проходив в умовах дії воєнного стану, а до нього – через пандемію – в умовах карантинних

обмежень через пандемію, відповідно банку доводилось швидко та безперестанно адаптуватись до викликів та загроз обставин «force major».

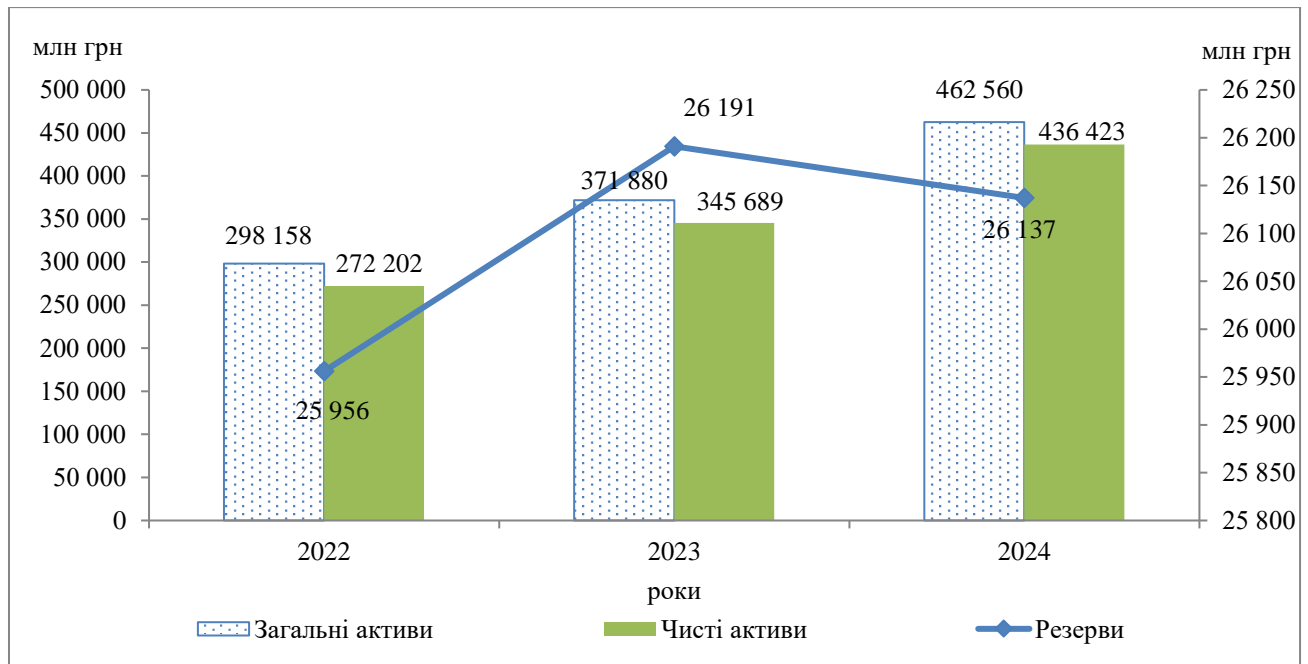

Рисунок 2.3 – Динаміка резервів, загальних та чистих активів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Як бачимо з показників у таблиці 2.4 АТ «Ощадбанк» не те, що не збанкрутував, а навпаки нарощує обсяги активів, власного капіталу та отримує позитивний фінансовий результат – прибуток, який зростає протягом дослідженого періоду. Позитивними також є якісні показники роботи банку, такі як рентабельність активів та капіталу. Мультиплікатор капіталу, навпаки, дещо скоротився, на 2 пункти за період. А от чистий процентний зберігається на рівні 6-7%, що свідчить про стабільність процентної політики банку.

Для детального аналізу функціонування АТ «Ощадбанк» складемо таблиці на основі даних наглядкової статистики НБУ [17] та річної фінансової звітності банку (Додатки А, Б, В), в котрих проведемо аналіз динаміки та структури активів, зобов'язань та власного капіталу банку (таблиці 2.5 – 2.9).

З наведеного в таблиці 2.5 бачимо, що активи банку за досліджений період постійно зростали і значно зросли в цілому за період: на 164 221 млн грн або на 60,3 %.

Таблиця 2.5 – Склад та структура статей активів АТ «Ощадбанк»
протягом 2022-2024 років

Активи	Роки					
	2022		2023		2024	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Грошові кошти та їх еквіваленти	16 303	5,99	35 844	10,37	45 503	10,43
Фінансові активи, що обліковуються через прибуток або збиток	54 579	20,05	48 969	14,17	22 089	5,06
у т.ч. що рефінансуються НБУ	54 579	20,05	48 969	14,17	22 089	5,06
Кошти в інших банках	12 381	4,55	27 235	7,88	23 145	5,30
Кредити та заборгованість клієнтів	83 216	30,57	89 109	25,78	111 083	25,45
Кредити та заборгованість юридичних осіб	71 741	26,36	74 149	21,45	90 004	20,62
Кредити та заборгованість фізичних осіб	11 475	4,22	14 961	4,33	21 078	4,83
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю	8 820	3,24	9 530	2,76	447	0,10
у т.ч. що рефінансуються НБУ	8 101	2,98	8 615	2,49	0	0,00
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	79 982	29,39	114 948	33,25	205 122	47,00
у т.ч. що рефінансуються НБУ	78 867	28,98	113 847	32,94	203 397	46,61
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	25	0,01	25	0,01	25	0,01
Інвестиційна нерухомість	627	0,23	543	0,16	559	0,13
Відстрочений податковий актив	471	0,17	63	0,02	5 000	1,15
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	225	0,08	1 539	0,45	297	0,07
Основні засоби та нематеріальні активи	8 628	3,17	12 674	3,67	14 559	3,34
Інші фінансові активи	3 660	1,34	1 891	0,55	2 741	0,63
Інші активи	3 286	1,21	3 319	0,96	5 852	1,34
Чисті активи, усього	272 177	100,00	345 664	100,00	436 398	100,00

Джерело: складено на основі [17]

Динаміка активів банку наведена на рисунку 2.4.

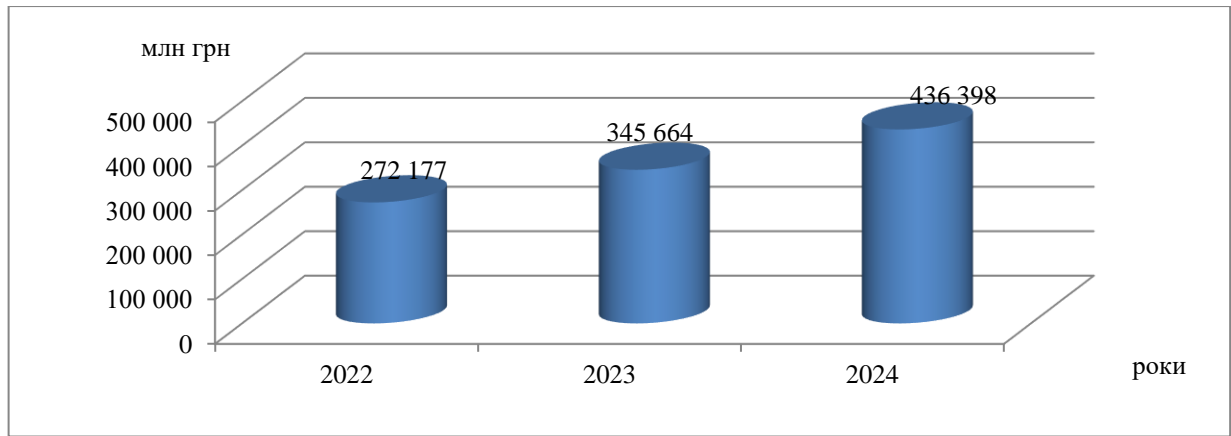

Рисунок 2.4 – Динаміка чистих активів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

У структурі активів АТ «Ощадбанк» найбільшу питому вагу протягом дослідженого періоду займають кошти інвестовані у різні групи цінних паперів. Сукупно цінні папери в портфелі банку становили: у 2022 р. – 52,67%, у 2023 р. – 50,17%, у 2024 р. – 52,16%. В порівнянні із ним кредитний портфель банку становив лише: у 2022 р. – 30,57%, у 2023 р. – 25,78%, у 2024 р. – 25,45%. Далі за обсягом питомої ваги розташовуються грошові кошти та їх еквіваленти: у 2022 р. – 5,99%, у 2023 р. – 10,37%, у 2024 р. – 10,43%. Слід відмітити зростання питомої ваги на кінець досліджуваного періоду, що обумовлено стрімким зростанням коштів банку в НБУ, котрі у 2023 році зросли з 4 300 млн грн до 23 373 млн грн, а у 2024 році становили 24 747 млн грн.

Динаміка змін складових та структури активів АТ «Ощадбанк» наведена в таблиці 2.6.

У відповідності з головним трендом сукупних чистих активів банку практично усі складові активів зростали. Зменшувались постійно лише фінансові активи, що обліковуються через прибуток або збиток: у 2023 році на 5 610 млн грн або на -10,3%, у 2024 році на 26 880 млн грн або на -54,9%.

Кошти в інших банках спочатку зросли на 14 853 млн грн або на 120% у 2023 році, а вже у 2024 році скоротились на 4 089 млн грн або на 15%. Кредити та заборгованість клієнтів постійно зростали, причому більшими темпами зростав саме портфель кредитів фізичних осіб. Найбільшими темпами зростали

цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю, у 2023 році на 43,7% та у 2024 році на 78,4%.

Таблиця 2.6 – Динаміка змін складових та структури активів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Активи	Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %		Зміна питомої ваги, %	
	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Грошові кошти та їх еквіваленти	+19 541	+9 659	+119,9	+26,9	+4,38	+0,06
Фінансові активи, що обліковуються через прибуток або збиток	-5 610	-26 880	-10,3	-54,9	-5,89	-9,11
у т.ч. що рефінансуються НБУ	-5 610	-26 880	-10,3	-54,9	-5,89	-9,11
Кошти в інших банках	+14 853	-4 089	+120,0	-15,0	+3,33	-2,58
Кредити та заборгованість клієнтів	+5 893	+21 973	+7,1	+24,7	-4,79	-0,32
Кредити та заборгованість юридичних осіб	+2 408	+15 856	+3,4	+21,4	-4,91	-0,83
Кредити та заборгованість фізичних осіб	+3 486	+6 118	+30,4	+40,9	+0,11	+0,50
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	+710	-9 083	+8,1	-95,3	-0,48	-2,65
у т.ч. що рефінансуються НБУ	+514	-8 615	+6,3	-100,0	-0,48	-2,49
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	+34 967	+90 174	+43,7	+78,4	+3,87	+13,75
у т.ч. що рефінансуються НБУ	+34 980	+89 550	+44,4	+78,7	+3,96	+13,67
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	0	0	0	0	0	0
Інвестиційна нерухомість	-84	+17	-13,4	+3,0	-0,07	-0,03
Відстрочений податковий актив	-408	+4 938	-86,7	+7866,0	-0,15	+1,13
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	+1 314	-1 241	+583,8	-80,7	+0,36	-0,38
Основні засоби та нематеріальні активи	+4 046	+1 885	+46,9	+14,9	+0,50	-0,33
Інші фінансові активи	-1 769	+850	-48,3	+44,9	-0,80	+0,08
Інші активи	+33	+2 532	+1,0	+76,3	-0,25	+0,38
Чисті активи, усього	+73 487	+90 734	+27,0	+26,2	0	0

Джерело: складено на основі [17]

Далі проаналізуємо динаміку зобов'язань АТ «Ощадбанк», що є зовнішніми позиковими джерелами формування ресурсів банку (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Склад та структура статей зобов'язань АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Активи	Роки					
	2022		2023		2024	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Кошти отримані від НБУ	0	0	0	0	0	0
Кошти банків	2 679	0,98	1 641	0,47	432	0,10
Кошти клієнтів	231 298	84,97	298 970	86,49	374 330	85,77
у т.ч. кошти юридичних осіб	62 415	22,93	108 893	31,50	161 719	37,06
у т.ч. кошти на вимогу	54 305	19,95	92 036	26,62	135 888	31,14
у т.ч. кошти фізичних осіб	166 735	61,25	188 333	54,48	210 186	48,16
у т.ч. кошти на вимогу	95 901	35,23	104 515	30,23	120 876	27,70
Інші залучені кошти	6 582	2,42	7 022	2,03	9 744	2,23
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,04	0,00	2 953,48	0,85	328,81	0,08
Відстрочені податкові зобов'язання	323	0,12	673	0,19	638	0,15
Резерви за зобов'язаннями	1 180	0,43	940	0,27	1 285	0,29
Інші фінансові зобов'язання	5 582	2,05	2 710	0,78	5 120	1,17
Інші зобов'язання	1 678	0,62	1 819	0,53	2 526	0,58
Субординований борг	716	0,26	251	0,07	0	0
Усього зобов'язань	250 038	91,86	316 980	91,70	394 404	90,37
Усього пасивів	272 202	100	345 689	100	436 423	100

Джерело: складено на основі [17]

По зобов'язаннях бачимо той самий тренд, що й в активах: зобов'язання зростали в цілому за період: на 144 366 млн грн або +87,9%. Відмітимо відсутність у зобов'язаннях такої статті пасиву як кошти отримані від НБУ протягом усього періоду.

Динаміка зобов'язань наведена на рисунку 2.5.

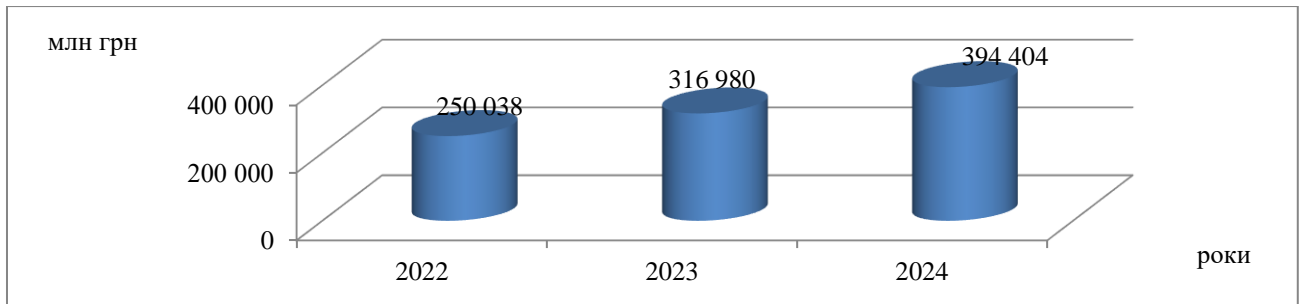

Рисунок 2.5 – Динаміка зобов’язань АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Загалом питома вага зобов’язань банку (таблиця 2.8) становить 90-92% в усіх пасивах, та слід відмітити, що вона скоротилась в цілому за період: з 91,86% у 2022 р. до 91,70% у 2023 р. та до 90,37% у 2024 р.

Таблиця 2.8 – Динаміка змін складових та структури зобов’язань АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Активи	Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %		Зміна в структурі, %	
	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
Кошти отримані від НБУ	0	0	0	0	0	0
Кошти банків	-1 037	-1 210	-38,7	-73,7	-0,51	-0,38
Кошти клієнтів	+67 673	+75 360	+29,3	+25,2	+1,51	-0,71
у т.ч. кошти юридичних осіб	+46 478	+52 825	+74,5	+48,5	+8,57	+5,56
у т.ч. кошти на вимогу	+37 731	+43 853	+69,5	+47,6	+6,67	+4,51
у т.ч. кошти фізичних осіб	+21 598	+21 853	+13,0	+11,6	-6,77	-6,32
у т.ч. кошти на вимогу	+8 615	+16 360	+9,0	+15,7	-5,00	-2,54
Інші залучені кошти	+440	+2 722	+6,7	+38,8	-0,39	+0,20
Зобов’язання щодо поточного податку на прибуток	+2 953	-2 625	+6782804,8	-88,9	+0,85	-0,78
Відстрочені податкові зобов’язання	+350	-35	+108,2	-5,2	+0,08	-0,05
Резерви за зобов’язаннями	-240	+345	-20,4	+36,7	-0,16	+0,02
Інші фінансові зобов’язання	-2 872	+2 410	-51,5	+88,9	-1,27	+0,39
Інші зобов’язання	+142	+707	+8,4	+38,9	-0,09	+0,05
Субординований борг	-466	-251	-65,0	-100,0	-0,19	-0,07
Усього зобов’язань	+66 942	+77 423	+26,8	+24,4	-0,16	-1,32
Усього пасивів	+73 487	+90 734	+27,0	+26,2	0	0

Джерело: складено на основі [17]

У відповідності із головним трендом сукупної суми зобов'язань банку практично усі їх складові зростали. Натомість, постійно зменшувались кошти банків: у 2023 році на 1 037 млн грн або на -38,7% та у 2024 році на 1 210 млн грн або на -73,7%, тобто скорочувалась активність на міжбанківському ринку запозичень. Скоротився також і субординований борг: у 2023 році на 466 млн грн або на -65% та у 2024 році на 251 млн грн або на -100%, і відповідно на кінець дослідженого періоду даний вид зобов'язань зрівнявся з 0.

У структурі зобов'язань АТ «Ощадбанк» найбільшу частку займають кошти клієнтів: у 2022 році вони становили 84,97%, у 2023 році – 86,49%, у 2024 році – 85,77%. В складі коштів клієнтів протягом усього періоду переважали кошти фізичних осіб відповідно до статусу банку як спеціалізованого ощадного. Проте на кінець періоду відбулось поступове скорочення їх частки, на фоні зростання частки коштів юридичних осіб. Їх співвідношення у 2022 році було 27% (юридичні особи) та 73% (фізичні особи), натомість у 2024 році акцент змістився в бік коштів юридичних осіб: 43% (юридичні особи) та 57% (фізичні особи).

Далі розглянемо склад та структуру власного капіталу АТ «Ощадбанк» (таблиця 2.9 та рисунок 2.6).

Таблиця 2.9 – Динаміка власного капіталу АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Власний капітал	Роки, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Статутний капітал	49 473	49 473	49 473	0	0	0	0
Резервні та інші фонди банку	474	506	841	+32	+335	+6,7	+66,2
Резерви переоцінки	2 900	3 134	2 598	+234	-536	+8,1	-17,1
Непокритий збиток	(30 683)	(24 405)	(10 893)	-6 279	-13 512	-20,5	-55,4
Усього власного капіталу	22 164	28 709	42 019	+6 545	+13 311	+29,5	+46,4

Джерело: складено на основі [17]

З таблиці 2.9 бачимо, що власний капітал банку в цілому за період зріс: на 19 855 млн грн або 89,6 %. Також зростала і частка власного капіталу у загальних пасивах банку: з 8,1% у 2022 році до 8,3% у 2023 році та до 9,6% у 2024 році. Негативним явищем у складі власного капіталу є наявність непокритого збитку минулих років, що зменшує загальну капіталізацію АТ «Ощадбанк». Проте відмітимо поступове його скорочення: у 2022 році на 6 279 млн грн або на -20,5% ,та у 2024 році на 13 512 млн грн або на -55,4%.

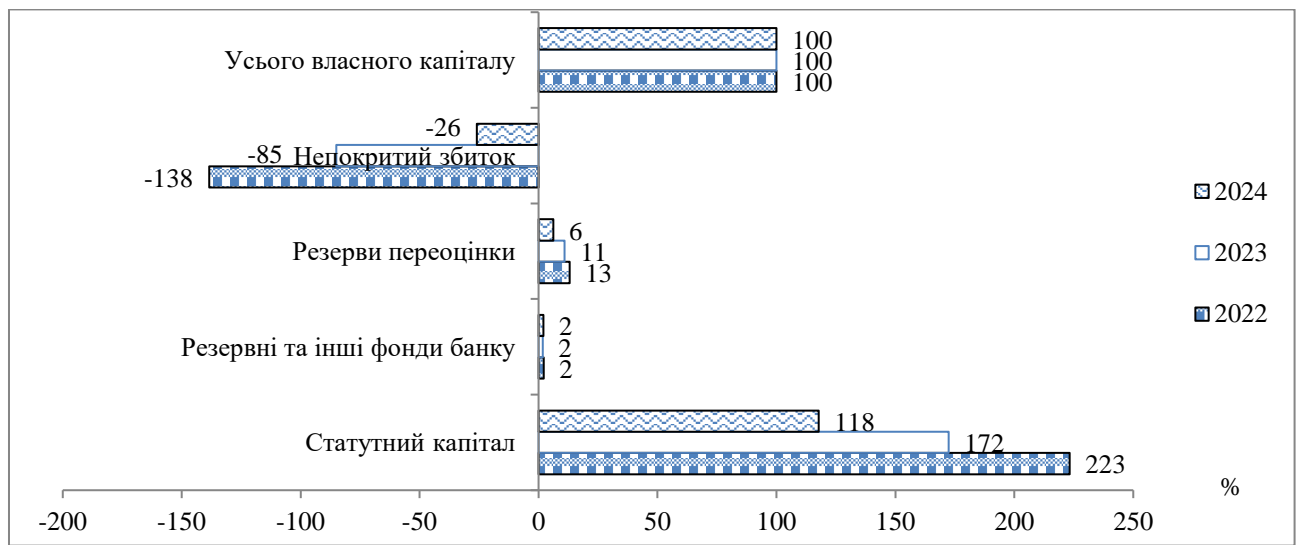

Рисунок 2.6 – Динаміка структури власного капіталу АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Як видно з рисунку 2.6 непокритий збиток складає майже 2/3 від статутного капіталу на початок періоду, і лише 1/5 від статутного капіталу на кінець періоду, це дає підстави для позитивної оцінки капіталізації банку. Також, позитивною є динаміка скорочення суми та частки непокритого збитку у структурі власного капіталу банку. Далі проаналізуємо динаміку фінансових результатів АТ «Ощадбанк» протягом останніх трьох років (таблиця 2.10 та рисунок 2.7). Відмітимо позитивну динаміку зростання доходів банку в цілому за період на 9 429 млн грн та 34,3%. Хоча у 2023 році вони скоротилися на 14,8%, проте у 2024 році зросли вже на 57,7%. Витрати банку коливалися аналогічно: у 2023 році вони скоротилися на 47,3%, та вже у 2024 році знову

зросли на 25,6%. Відповідно це дало банку змогу отримати та наростити додатній фінансовий результат – прибуток.

Таблиця 2.10 – Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Показник, млн грн	Роки			Абсолютне відхилення, млн грн		Відносне відхилення, %	
	2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
Чистий процентний дохід	14 884	18 785	24 322	+3 901	+5 536	+26,2	+29,5
Чистий комісійний дохід	5 932	6 643	7 056	+710	+413	+12,0	+6,2
Торговий результат	6 073	-2 654	4 666	-8 727	+7 320	-143,7	-275,8
Інші операційні доходи	474	258	624	-215	+366	-45,5	+141,8
Інші доходи	113	368	237	+255	-131	+225,1	-35,6
Всього доходів	27 476	23 400	36 905	-4 076	+13 505	-14,8	+57,7
Відрахування до резервів	11 472	-1 450	-2 295	-12 922	-845	-112,6	+58,3
Адміністративні та інші операційні витрати	15 367	15 596	20 067	+229	+4 471	+1,5	+28,7
Всього витрат	26 838	14 146	17 771	-12 693	+3 626	-47,3	+25,6
Прибуток/(збиток) до оподаткування	638	9 255	19 134	+8 617	+9 879	+1351,1	+106,7
Витрати на податок на прибуток	(2)	3 277	4 302	+3 279	+1 025	-161051,9	+31,3
Чистий прибуток	640	5 978	14 832	+5 338	+8 854	+834,4	+148,1

Джерело: складено на основі [17]

Динаміка чистого прибутку демонструє позитивну тенденцію зростання: на 834,4% у 2023 році та 148,1% у 2024 році.

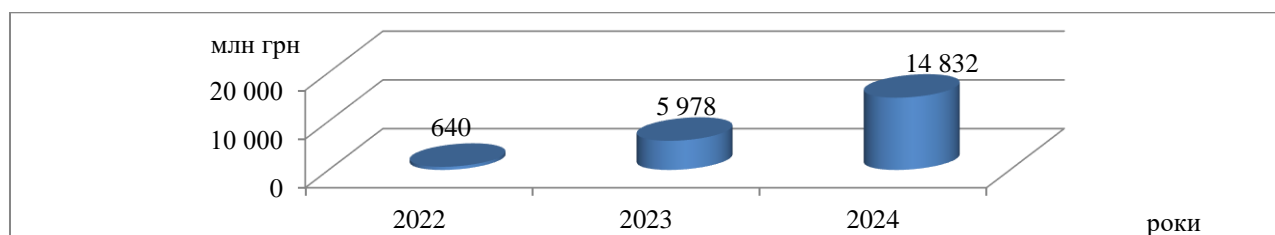

Рисунок 2.7 – Динаміка чистого прибутку АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

У таблиці 2.11 наведено показники дотримання банком пруденційних нормативів НБУ [17]. Із врахуванням статусу АТ «Ощадбанк» в якості спеціалізованого ощадного банку декотрі з пруденційних нормативів мають особливі нормативні межі, зокрема, норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) та норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9), дещо менші ніж для інших банківських установ – 20% замість 25%.

Таблиця 2.11 – Дотримання АТ «Ощадбанк» пруденційних нормативів НБУ протягом 2022-2024 років

Нормативи	01.01.23	01.01.24	Нормативи	01.01.25
1	2	3	4	5
Н1 - регулятивний капітал, не менше 200 млн грн	19 427	27 646	Н1 - регулятивний капітал, не менше 200 млн грн	26 966
			НРК - норматив достатності регулятивного капіталу, не менше 8,5%	13,98
Н2 - норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу, не менше 10%	14,48	16,57	НК1 - норматив достатності капіталу 1 рівня, не менше 7,5%	13,98
Н3 - норматив достатності основного капіталу, не менше 7%	10,52	8,30	НОК1 - норматив достатності основного капіталу 1 рівня, не менше 5,625%	13,98
Н7 - норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, не більше 20%	9,79	7,44	Н7 - норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, не більше 20%	14,50
Н8 - норматив великих кредитних ризиків, не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	80,07	54,91	Н8 - норматив великих кредитних ризиків, не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу	68,15
Н9 - норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, не більше 20%	0,26	0,08	Н9 - норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, не більше 20%	8,33
Н11 - норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, не більше 15%	0,00	0,00	Н11 - норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою, не більше 15%	0,09
Н12 - норматив загальної суми інвестування, не більше 60%	0,01	0,01	Н12 - норматив загальної суми інвестування, не більше 60%	0,13
Л13-1 - норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, не більше 5%	214,8190	185,3198	Л13-1 - норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції, не більше 5%	96,1257

Кінець таблиці 2.11

1	2	3	4	5
Л13-2 - норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції, не більше 5%	0,0334	0,0757	Л13-2 - норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції, не більше 5%	0,0206
LCR _{вв} - норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами, не менше 100%	312,4279	280,2822	LCR _{вв} - норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами, не менше 100%	249,1050
LCR _{ів} - норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100%	241,3965	314,6141	LCR _{ів} - норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті, не менше 100%	377,9078
NSFR - норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування, не менше 100%	177,3917	199,4815	NSFR - норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування, не менше 100%	166,8756

Джерело: складено на основі [17]

Як бачимо з даних таблиці 2.11 АТ «Ощадбанк» в основному дотримується визначених НБУ пруденційних нормативів. Лише за нормативом Л13-1 (ліміт загальної довгої відкритої валютної позиції банку) спостерігалось перевищення допустимої межі ризику. На даний час діє ухвалене НБУ рішення про незастосування заходів впливу за недотримання економічних нормативів, якщо такі порушення виникли після 24.02.2022 р. [28].

2.2 Напрями вдосконалення діяльності державних банків на основі аналізу функціонування АТ «Ощадбанк» у 2022-2024 рр.

Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років продемонстрував позитивні зростання та розширення своєї діяльності. На даний час АТ «Ощадбанк» розпочав реалізацію нової стратегічної програми 2024-2028 років, затвердженої наглядовою радою, котра визначає «три ключові напрями його розвитку: ефективність, подальша модернізація та стійкість» [19].

Незважаючи на виклики воєнного часу він продовжує безперебійну роботу та є ліквідним, операційно стійким та прибутковим банком, одним із

лідерів ринку. Значно посприяв цьому проведений у 2015-2016 роках ребрендинг і зміна маркетингової стратегії, якої і на сьогодні притримується правління банку із внесенням відповідних коригувань задля адаптації до ринкової кон'юнктури.

Даний державний банк є другим за розміром активів та володіє найбільшою кількістю відділень на території України: 1150 за станом на 01.01.2025 року. АТ «Ощадбанк» гарантує безперебійний доступ до фінансових послуг на всій підконтрольній Україні території. У разі відключення електроенергії понад 700 відділень оснащені альтернативними джерелами живлення. Більше 60% банківської мережі відповідає національним стандартам інклюзивності, а 23 відділення мають статус суперінклюзивних, створених за унікальною концепцією банку. На кінець 2024 року п'ять мобільних броньованих команд АТ «Ощадбанк» надають фінансові послуги у прифронтових регіонах, зокрема в Донецькій, Сумській, Херсонській, Харківській та Чернігівській областях, де інші банки не мають змоги працювати. АТ «Ощадбанк» залишається єдиною фінансовою установою з настільки масштабною інфраструктурою та системним баченням інклюзії. Його підхід – це не поодинокі рішення, а створення цілісного середовища без бар'єрів: фізичних, цифрових і комунікаційних. Саме завдяки цьому банк неодноразово визнавався лідером фінансової доступності в Україні за версією численних аналітичних рейтингів.

Ініційована банком програма «Моя безбар'єрність» стала еталоном інклюзивного підходу у фінансовій сфері. Її метою є поступове формування в Україні середовища, доступного для кожного. Програма охоплює як внутрішні трансформації, спрямовані на підвищення доступності банківських послуг, так і масштабну інформаційну кампанію для популяризації ідеї безбар'єрного суспільства. Особливу увагу приділено підтримці ветеранів та ветеранок – у межах цього напряму реалізується низка ініціатив, які сприяють їхній реабілітації та поверненню до активного життя. Серед них – запуск чотирьох мобільних модулів для реабілітації постраждалих, відкриття стерилізаційного

блоку й двох палат у Superhumans Center, а також підтримка працівників після демобілізації та проекти з економічної адаптації. АТ «Ощадбанк» також став головним партнером українського паралімпійського руху. Завдяки цій співпраці ветерани з інвалідністю отримали нові можливості для інтеграції у мирне життя через спорт та активну участь у суспільстві. Відмітимо, однак, що в порівнянні із станом на 01.01.2024 відбулось скорочення 32 відділень банку. Проте скорочення фізичних відділень компенсується багатофункціональністю мобільного додатку Ощад 24/7, для створення якого були використані кращі світові зразки і практики веб-банкінгу. Клієнти можуть керувати особистими фінансами онлайн, без зайвих відвідувань відділень. Візуально привабливий та інтуїтивно зрозумілий Ощад 24/7 сприяє залученню на обслуговування більшої кількості активної молоді, котра потребує безперервного сучасного дистанційного обслуговування у веб-банкінгу. Для клієнтів юридичних осіб у АТ «Ощадбанк» функціонує клієнт-банк CorpLight, що дає можливість дистанційно керувати бізнесом: цілодобовий доступ з точки світу де є Internet. Зручність дистанційного обслуговування клієнтів спонукає їх залишатись з банком на постійній основі.

За часткою коштів клієнтів у зобов'язаннях АТ «Ощадбанк» знаходиться на другій, після ПриватБанку, позиції (рисунок 2.8)

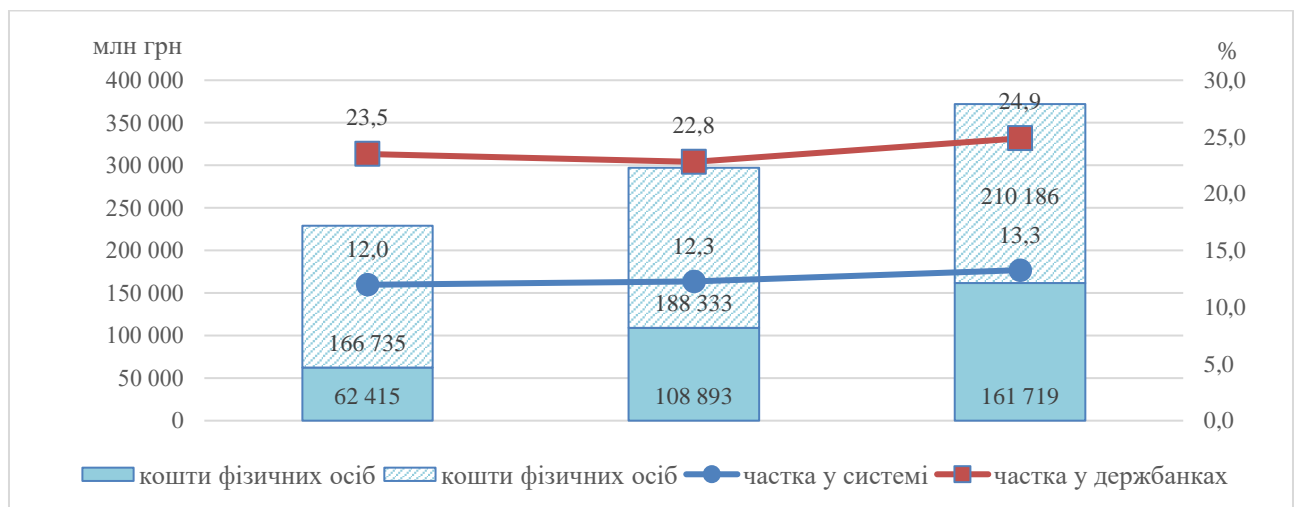

Рисунок 2.8 – Динаміка обсягу та частки коштів клієнтів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Загалом по залучених коштах клієнтів банківської системи на долю даного банку припадає 12-13%, і частка зростала протягом дослідженого періоду. Серед держбанків АТ «Ощадбанк» також є другим після ПриватБанку, і на його долю припадає близько $\frac{1}{4}$ залучених коштів клієнтів. Зазначена ситуація пояснюється значними обсягами обслуговування рахунків Пенсійного фонду та проведення пенсійних виплат, що традиційно здійснюються через цей банк, а також великим обсягом зарплатних проєктів, які обслуговує банк. Розрахунково-касове обслуговування є важливою складовою успішності та формування доходності АТ «Ощадбанк».

За станом на 01.01.2025 банк є спеціалізованим ощадним банком, одним із шести, разом із: АТ КБ «ПриватБанк», АТ «А-БАНК», АТ «Ідея Банк», АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК», АТ «МОТОР-БАНК». В той же час АТ «Ощадбанк» утримує позицію лідера серед українських банків за кількістю строкових вкладів, що підтверджує стабільну довіру клієнтів до його бренду. Протягом дослідженого періоду сума коштів фізичних осіб на рахунках зросла на 11,6% і сягнула 210 млрд грн. Зокрема, обсяг строкових депозитів підвищився на 6,6%, майже до 90 млрд грн, а залишки на рахунках до запитання збільшились на 15,6%, до 120,7 млрд грн.

Вдосконалення обслуговування клієнтів банку результувало у низку нагород, так, у 2024 році АТ «Ощадбанк» здобув престижні відзнаки, підтвердивши статус одного з провідних гравців фінансового ринку України. Зокрема, у рейтингу «Банки 2024 року» від інформаційного агентства Financial Club банк отримав перемогу в номінації «Ощадний банк для населення» серед державних установ, ставши лідером за приростом гривневих депозитів громадян у 2023 році. На премії FinAwards 2024 АТ «Ощадбанк» було визнано найкращим банком для бізнес-клієнтів. Видання Euromoney відзначило його нагородою Ukraine's Best Domestic Private Bank, підкресливши якість обслуговування преміальних клієнтів і високі показники ефективності – АТ «Ощадбанк» став єдиним банком України, який увійшов до цього рейтингу. Крім того, за версією Ukrainian Fintech Awards 2024 банк здобув перемогу в

номінаціях Best Financial Inclusion Provider та Best SME Banking Digitalization. А під час щорічної зустрічі ЄБРР у Єревані АТ «Ощадбанк» отримав нагороду «Зелена торговельна угода року» у сфері енергоефективності в межах програми TFP (Trade Facilitation Programme).

У 2024 році чистий кредитний портфель АТ «Ощадбанк» зріс на 22 млрд грн, що становить приріст у 25%, і перевищив 111 млрд грн. Така динаміка стала результатом активного фінансування як корпоративного сектору (збільшення на 15,9 млрд грн), так і фізичних осіб (приріст на 6,1 млрд грн).

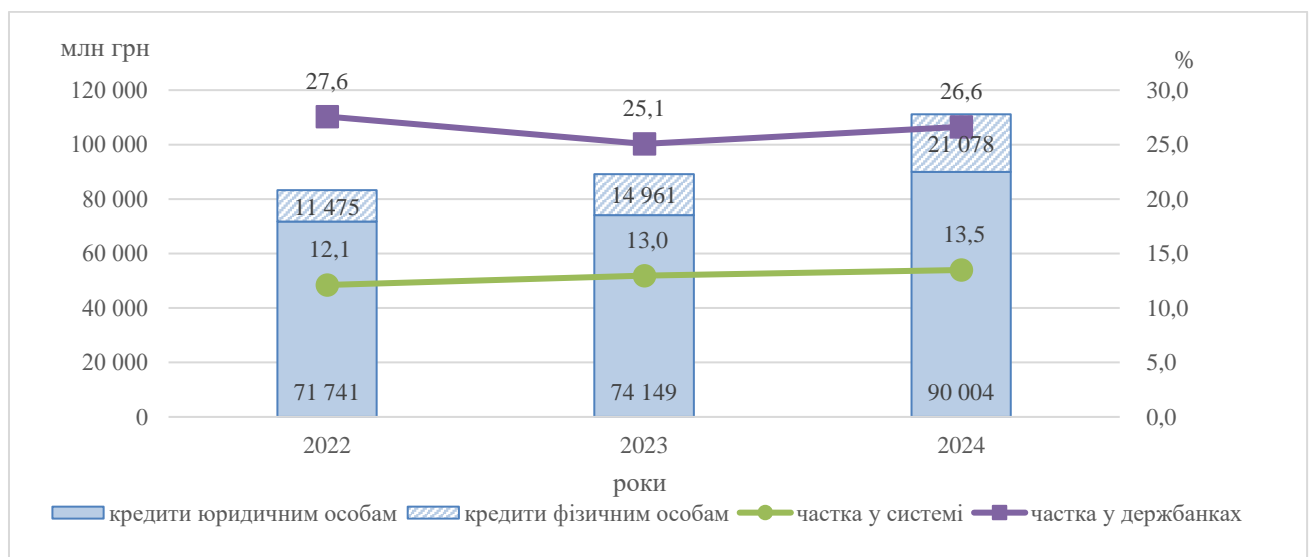

Рисунок 2.9 – Динаміка обсягу та частки виданих кредитів АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років

Як бачимо кредити, надані юридичним особам, переважають у портфелі банку. Дана ситуація обумовлена в першу чергу тим, що через АТ «Ощадбанк» держава фінансує значну кількість державних програм підтримки бізнесу в умовах воєнного стану. Зрозуміло, що Уряд надає перевагу роботі із державними системними банками із розгалуженою мережею, аби мати можливість дійти до кожного. Наприклад, це «Доступні кредити 5-7-9%»; партнерські програми з, наприклад, LNZ Group, Ukravit, Bayer, ТОВ «Лімагрейн Україна», Corteva Agriscience, RENAULT та іншими, для розвитку аграрного бізнесу «Мій урожай від 0,01%». Отже, АТ «Ощадбанк» активно підтримує

великий бізнес, нарощуючи обсяги фінансування. У 2024 році корпоративний кредитний портфель збільшився на 9,3 млрд грн і сягнув 64,5 млрд грн. Банк утримує провідні позиції у фінансуванні енергетичних проєктів великого бізнесу, охоплюючи 30% ринку. У 2024 році, після тимчасового зниження активності, спричиненого повномасштабною війною, обсяг нових кредитних угод з енергетичними підприємствами корпоративного сектору зріс у чотири рази. Підтримка енергетики склала 33% від усього корпоративного кредитного портфеля банку за рік. Крім того, обсяг операцій у сфері торговельного фінансування досяг 3 млрд грн – удвічі більше, ніж два роки тому.

Підтримка ветеранів та їхня реінтеграція в мирне життя стабільно залишаються одним із пріоритетів банку. Програма грантової допомоги «Бізнес 4.5.0» на суму до 5 млн грн для започаткування чи розвитку бізнесу учасниками бойових дій, людьми з інвалідністю внаслідок війни та їхніми родинами. За сприяння банку у 2024 році понад 1100 ветеранів отримали гранти на загальну суму 530 млн грн для розвитку власної справи. У межах ініціативи «Бізнес 4.5.0», яку банк реалізує як власний ветеранський проєкт, була створена спеціалізована платформа, що надає фінансову підтримку й консультаційний супровід для ветеранів та їхніх близьких. Від моменту запуску у квітні 2024 року було відкрито понад 470 рахунків, а загальна сума профінансованих проєктів перевищила 71,5 млн грн. Ця програма робить Ощадбанк єдиною фінансовою установою в Україні, яка системно фінансує ветеранський бізнес на початковому етапі.

2024 рік став важливим етапом у розвитку іпотечного сегмента роздрібного бізнесу – сума портфеля іпотечних кредитів перевищила 10 млрд грн. Банк розширив можливості кредитування, зокрема впровадив власний іпотечний продукт із плаваючою процентною ставкою. Вагомих результатів досягнуто й у межах державної програми «ЄОселя»: протягом року видано понад 14,6 млрд грн кредитів – це на 65% більше, ніж у попередньому році. Ощадбанк впевнено утримує позицію лідера програми, охоплюючи 40% від загальної кількості та обсягу виданих позик. У секторі первинної нерухомості

банк акредитував 23 забудовники, 28 житлових комплексів і 55 будівельних об'єктів. Загалом видано понад 3 000 пільгових кредитів, а також започатковано 8 регіональних програм, які надали можливість клієнтам компенсувати частину відсоткової ставки.

Отже, проведений аналіз результатів діяльності як державних банків, в цілому, так і на прикладі АТ «Ощадбанк», дає підставу стверджувати, що вітчизняні державні банки є ключовими учасниками фінансового ринку та чинять визначальний вплив на економічну ситуацію.

Ключовим аспектом подальшого розвитку і вдосконалення діяльності державних банків є зосередження на клієнтоорієнтованості, що дозволяє ефективно покривати всі фінансові запити клієнтів та, як результат, забезпечувати зростання доходів. АТ «Ощадбанк», як об'єкт критичної інфраструктури, внесений до списку уповноважених банків, що залучаються до функціонування в умовах особливого режиму. Напрями подальшого удосконалення функціонування банку на наступні періоди наведені в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Напрями вдосконалення функціонування АТ «Ощадбанк»

Напрями	Деталізація
1	2
Розвиток роздрібного бізнесу	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення інклюзивних фінансових сервісів і забезпечення безбар'єрного клієнтського обслуговування; – запуск сервісу OschadPay на операційній системі iOS; – впровадження функції мультимерчант для роботи з кількома торговими точками; – розширення можливостей POS-терміналів: опція розстрочки, видача готівки на Android-пристроях, гнучка оплата, онлайн-підключення до еквайрингу, передача платіжної інформації на касу, операції з видачі та поповнення готівки, а також функція чайових на картку офіціанта; – розвиток інтернет-еквайрингу: інтеграція з Click to Pay, мобільним SDK, можливість оплати через месенджери (Telegram/Viber), підтримка операцій через Cybersource і MPGS, удосконалення систем онлайн-моніторингу та впровадження QR-рішень для ресторанного бізнесу; – використання зворотного зв'язку клієнтів для трансформації продуктів та внутрішніх процесів банку; – цифровізація процесів кредитування; – поглиблення взаємодії бізнес-напрямів у межах підписаного меморандуму між корпоративним, ММСБ та роздрібним сегментами; – розширення спектру інвестиційних продуктів для клієнтів категорій premium та private.

Кінець таблиці 2.12

1	2
Розвиток моделі обслуговування клієнтів ММСБ	<ul style="list-style-type: none"> – активізація приросту кредитного портфеля у сегменті мікро-, малого та середнього бізнесу (ММСБ); – впровадження цифрових рішень та автоматизація банківських продуктів, сервісів і внутрішніх процесів; – трансформація маркетингової стратегії у взаємодії з клієнтами ММСБ: від моделі банку-універсала до ролі партнера, який залучає підтримку міжнародних фінансових структур та регіональних державних установ для розширення можливостей бізнес-клієнтів; – підтримання низького рівня проблемної заборгованості за кредитами ММСБ у межах підконтрольної Україні території.
Розвиток роботи з корпоративним бізнесом	<ul style="list-style-type: none"> – зміцнення обороноздатності України шляхом кредитної підтримки державних і приватних компаній, що працюють у сфері національної безпеки та оборони; – фінансування ключових секторів економіки та підприємств критичної інфраструктури, зокрема агропромислового комплексу, енергетики, нафтогазової галузі, харчової торгівлі (оптова й роздрібна), а також машинобудування; – укріплення співпраці з місцевими органами влади та муніципалітетами; – розширення партнерських відносин із міжнародними фінансовими організаціями; – запуск нового фінансового інструменту — «Факторинг»; – приріст портфеля за напрямом «Фінансовий лізинг»; – впровадження технологій дистанційної ідентифікації та відеоверифікації клієнтів, зокрема представників юридичних осіб; – розширення функціональності API-сервісів для обслуговування клієнтів.
Робота з непрацюючими активами	<ul style="list-style-type: none"> – здійснення юридичної роботи в межах претензійно-позовного процесу щодо проблемних активів; – підтримання комунікації з позичальниками, які залишаються на зв'язку з банком, з метою контролю за їхньою господарською діяльністю, станом забезпечення (заставного майна) та відновлення регулярних платежів за кредитними зобов'язаннями; – застосування реструктуризаційних підходів: у період дії воєнного стану, коли неможливо достовірно спрогнозувати довгострокові грошові надходження, тимчасово використовуються інструменти короткострокової реструктуризації або «stand still», які передбачають часткове обслуговування боргу в межах узгодженого періоду; – організація аукціонів з продажу прав вимоги за проблемними кредитами фізичних та юридичних осіб; – продовження реалізації механізму часткового прощення боргу за непрацюючими активами в сегментах роздрібного бізнесу та ММСБ; – поглиблення співпраці з колекторськими компаніями з метою врегулювання боргів за незабезпеченими кредитами та несанкціонованими овердрафтами фізичних осіб; – списання безнадійної заборгованості за рахунок сформованих резервів; – активні дії щодо пошуку інвесторів та покупців на стягнуті активи.

Джерело: складено на основі [19]

Загалом, напрями удосконалення системи банківського регулювання та нагляду не лише над державними банками, а й по системі в цілому зображені на рисунку 2.10.

Рисунок 2.10 – Напрями удосконалення системи банківського регулювання (узагальнено на основі [8, 14, 22, 26])

Отже, ефективне удосконалення системи банківського регулювання є ключовою умовою для зміцнення фінансової стабільності, підвищення довіри до банківської системи та забезпечення сталого економічного розвитку в умовах інтеграції до європейського фінансового простору.

Висновки

Відповідно до поставленої мети у ході дослідження було обґрунтовано теоретико-організаційні та нормативно-правові основи державного банківництва в банківській системі України та розроблено напрями удосконалення діяльності державних банків.

У першому розділі кваліфікаційної роботи було узагальнено теоретичні положення та організаційні засади побудови структури банківської системи, ролі і місця в ній державних банків. Проаналізовано погляди науковців на сутність поняття «банківська система» з точки зору інституційного та системного підходів. Виявлено, що оптимальним є поєднання системного та інституційного поглядів із розмежуванням на мікрорівень, тобто структуру окремих складових банківської системи, та макрорівень – банківська система як цілісне явище з системними ознаками. Проаналізована дворівнева будова банківської системи, визначено основні риси діяльності НБУ та банків другого рівня системи. Обґрунтовано доцільність виокремлення системно важливих банків, до яких входять і найбільші вітчизняні державні банки.

На другому рівні банківської системи діють також державні банки, котрі на відміну від НБУ не виконують управлінських функцій, а є за своїм призначенням фінансовими посередниками на ринку і мають на меті отримання прибутку. Проаналізовані ключові компоненти та характеристики діяльності державних банків дають змогу говорити про їх важливу роль та домінуючу позицію на сьогоdnішньому банківському ринку. В результаті націоналізації в різні роки загострення кризових явищ до двох державних із заснування приєднались ще п'ять банків за станом на 01.01.2025 року. Питання впливу державних банків залишається предметом активних наукових дискусій, і надзвичайної актуальності зазначені питання набувають в Україні в умовах воєнного часу, коли державні банки стали об'єктами критичної інфраструктури.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проведено аналіз функціонування державних банків на банківському ринку України. Держава відіграє в даних процесах суттєву роль, адже володіє значною часткою банківського ринку в особі Уряду. Хоча кількісно частка державних банків у системі не виглядає аж надто вражаючою, займаючи менше 10% від загальної кількості банків системи, проте за якісними показниками, як-от: приналежність статутного капіталу, обсяги активів та залучення коштів – державні банки є домінуючими на ринку. Протягом 2022-24 рр. на державні банків припадає більше половини всіх виданих кредитів, інвестицій у цінні папери, залучених коштів клієнтів, причому за коштами фізичних осіб дана частка становить більше 60% усіх коштів фізичних осіб по банківській системі. Протягом досліджених 2022-2024 років внесок державних банків у формування чистого прибутку системи становив більше 60%.

Відповідно до зазначеного було розглянуто, як приклад, діяльність найбільш відомого державного банку – АТ «Ощадбанк» та специфіку його функціонування. Сьогодні АТ «Ощадбанк» є інклюзивною всеукраїнською фінансовою установою, яка діє на засадах високих етичних стандартів, здобула довіру клієнтів та утвердилася як банк першого вибору завдяки впровадженню інноваційних продуктів і послуг, спрямованих на підтримку громадян України та розвиток підприємництва. Установа входить до об'єднаної мережі Power Banking, створеної з ініціативи НБУ. Упродовж досліджуваного періоду спостерігається стабільне зростання основних фінансових показників банку: обсягів активів, власного капіталу та прибутковості. Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Ощадбанк» протягом 2022-2024 років продемонстрував позитивні зростання та розширення своєї діяльності. Незважаючи на виклики воєнного часу він продовжує безперерйну роботу та є ліквідним, операційно стійким та прибутковим банком, одним із лідерів ринку. За результатами проведених в роботі досліджень запропоновано пріоритетні напрямки вдосконалення функціонування АТ «Ощадбанк» та удосконалення системи банківського регулювання в Україні.

Список використаних джерел

1. Банки у 2016 році розподілятимуться на групи за новими критеріями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/RrxP0znJ> (дата звернення: 17.05.2025)
2. Банківська система : підручник / за ред. М. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 524 с.
3. Банківське право України: навч. посіб. / за заг. ред. проф. А.О. Селіванова. – Київ: ІнЮре, 2011. – 384 с.
4. Д'яконова І. І. Теоретико-методологічні основи функціонування банківської системи України : монографія / І.І Д'яконова. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. – 400 с.
5. Даниленко А. Система гарантування вкладів: Що змінилося? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/hrxP0OFR> (дата звернення: 17.05.2025)
6. Дзюблюк О. В. Банківська система України : становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / О. В. Дзюблюк. – Тернопіль : Астон, 2012. – 358 с.
7. Енциклопедія банківської справи України. – Київ: ІнЮре, 2010. – 680 с.
8. Засади стратегічного реформування державного банківського сектору (стратегічні принципи). 2020 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/hrxP0V07> (дата звернення: 17.05.2025)
9. Історичні зміни переліку системно важливих банків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/arxP2uKS> (дата звернення: 17.05.2025)
10. Кабмін створив УкрпоштаБанк[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/QrxP2jL7> (дата звернення: 17.05.2025)

11. Касич А. О. Роль державних банків у розвитку національної економіки / А.О. Касич, О. О. Підкуйко, І. М. Коротенкова // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – №4. – С.35-40
12. Ключова Є. М. Публічно-правовий статус національного банку України / Є. М. Ключова, Д. С. Мигитко // DICTUM FACTUM – 2019 – № 2(4) – С. 40-48
13. Ковриженко Л.О. Державні банки: міжнародний досвід та перспективи для України / Л.О. Ковриженко // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2016. – № 2 (1). –С. 126-128
14. Крилова О. В. Місце банківської системи України у післявоєнній відбудові країни / О.В.Крилова, О.Г.Федорова, І.С.Ісаєв, Р.В.Сухов // Економічний вісник. – 2023. – №4. – С.139-147.
15. Лобозинська С. М. Правове регулювання банківської діяльності в Україні / С. М. Лобозинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2006. –№16.2. – С.190-194
16. Мороз А. М. Банківська енциклопедія / за ред. А. М. Мороза. – К. : Ельтон, 1993. – 328 с.
17. Наглядова статистика НБУ // Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 17.04.2025)
18. Остапишин Т. П. Основи банківської справи: курс лекцій / Т.П. Остапишин. – Київ: МАУП, 2009. – 112 с.
19. Офіційний сайт АТ «Ощадбанк» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/> (дата звернення: 09.05.2025)
20. Офіційний сайт АТ «УБРР» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ubrr.com.ua/> (дата звернення: 09.05.2025)
21. Положення про ліцензування банків [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 22 груд. 2018р. №149] :офіц. текст : станом на 21.01.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/VrxP2JjJ> (дата звернення: 17.05.2025)
22. Положення про організацію управління проблемними активами в банківських установах [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням

НБУ 18 лип. 2019р. №97] :офіц. текст : станом на 11.07.2024 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/zrxP21gY> (дата звернення: 17.05.2025)

23. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 3 груд. 2003р. №516] :офіц. текст : станом на 11.07.2024 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/krxP9qcL> (дата звернення: 17.05.2025)

24. Положення щодо структури валютного ринку України, умов і порядку торгівлі іноземною валютою та банківськими металами [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 02 січн. 2019р. №1] :офіц. текст : станом на 16.12.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/orxP9aYS> (дата звернення: 17.05.2025)

25. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 7 груд. 2000 р.] : офіц. текст : станом на 10.01.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/3rxP9cAp> (дата звернення: 17. 05.2025)

26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізмів регулювання банківської діяльності [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 13 трав. 2020 р.] : офіц. текст : станом на 01.01.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/OrxP9EKZ> (дата звернення: 17.05.2025)

27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури виведення з ринку банку в умовах воєнного стану [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 29 трав. 2023 р.] : офіц. текст : станом на 29.05.2023 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/9rxP9HQE> (дата звернення: 17.05.2025)

28. Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 25 лют. 2022 р. № 23] : офіц. текст : станом на 08.05.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/prxP9NCN> (дата звернення: 17.05.2025)

29. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 29 лип. 2022р. №163] :офіц. текст : станом на 15.03.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/MgxP96ab> (дата звернення: 17.05.2025)

30. Про Національний банк України [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 20 трав. 1999 р.] : офіц. текст : станом на 19.12.2024 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/trxP3u3i> (дата звернення: 17.04.2025)

31. Про особливості продажу державних пакетів акцій у статутному капіталі банків [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 19 вер. 2024 р.] : офіц. текст : станом на 19.09.2024 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/XgxP3kEn> (дата звернення: 17.05.2025)

32. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану [Електронний ресурс]: постанова: [прийнято Правлінням НБУ 24 лют. 2022 р. № 18] : офіц. текст : станом на 22.03.2025// Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/prxP3Wsg> (дата звернення: 17.05.2025)

33. Про розподіл банків на групи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://cutt.ly/5gxP3PjI> (дата звернення: 17.05.2025)

34. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: закон: [прийнято Верховною Радою 23 лют. 2012 р.] : офіц. текст : станом на 19.04.2025 // Офіційний сайт ВРУ. – Режим доступу: <https://cutt.ly/4gxP3KMo> (дата звернення: 17.05.2025)

35. Степаненко А.І. Незалежність центрального банку як головний чинник його діяльності / А.І. Степаненко // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 4. – С. 99-109.

36. Bian V. Government Ownership of Banks and Corporate Innovation: monograph/ V.Bian, R.Haselmann, V.Vig, B. W. di Mauro. – European Research Council, 2019 –50 p.

37. La Porta R. Government Ownership of Banks / R.La Porta, F. Lopez de Silanes, A.Shleifer // Journal of Finance. – 2002. – vol.57. – P.265-301.

38. Lyubich O. O. Comparative analysis of state-owned banks' role in the economy of Eastern Europe countries and Ukraine/ O.O. Lyubich, G. P. Bortnikov, A.O.Drobyazko // Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. – 2021. – № 1(32). – P.57-64.

39. Sapienza P. The Effects of Government Ownership on Bank Lending / P.Sapienza // Journal of Financial Economics. – 2004. – vol. 72. – P. 357-384.

40. Stiglitz J. The Role of the State in Financial Markets / J. Stiglitz // Proceedings of the World Bank Annual Conference on Economic Development 1993. Washington, DC, United States: World Bank.

Додатки